

10 YIL

Bilgi Edinme Hakkı Çalıştayı Sonuç Raporları

27 Mayıs 2013

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

ÖNSÖZ

Demokrasinin ve Anayasamızın en temel prensiplerinden biri olan bilgi edinme hakkı, kamu yönetiminde açıklığın ve şeffaflığın sağlanması bakımından önemli bir olgudur.

Kamu kurum ve kuruluşlarında açıklık ve şeffaflık kavramı, olumsuz bir izlenim oluşturan gizlilik kavramının giderilmesi ile halkın, idarenin işlem ve faaliyetlerini denetlemesinin sağlanması düşüncelerinden hareketle ortaya çıkmıştır.

Şeffaflık ve gizliliğin iki yönü bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kurum ve kuruluşların “bilgi verme görevi”, ikincisi ise, vatandaşların “bilgi edinme hakkı”dır.

Kamu kaynaklarıyla üretilen ve hiçbir gizliliği olmayan bilgilere erişimin gereksiz yere kısıtlanmaması, vatandaşların kendileriyle ilgili bilgilere kolayca erişiminin sağlanması ve kamusal hizmetle yükümlü kurum ve kuruluşların çalışmalarını görmesini, izlemesini, bilgilenmesini sağlamak idarenin görevleri arasındadır.

Çağımızda bilgi edinme hakkı, hem temel hakların hem de toplumsal hakların kullanılması bağlamında vazgeçilmez olarak kabul edilmektedir. Demokratik ülkelerin birçoğunda bilgi ve belgeye erişim hakkı, kişisel gelişimin ve toplumsal hakların kullanılmasının temel öncülü olması nedeniyle anayasal hak olarak tanımlanmıştır.

Ülkemizde, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 24.04.2004 tarihinde yürürlüğe girmesiyle yasal zemine kavuşan bilgi edinme hakkı, 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan değişiklik ile T.C. Anayasasınının 74 üncü maddesine eklenmiş ve böylece, anayasal bir hak olarak düzenlenmiştir.

Söz konusu Kanunla, kurum ve kuruluşların yapmış olduğu eylem ve almış olduğu kararlarda açıklık ve şeffaflık ilkesi amaç edinilmiş, Kanun çerçevesinde ve belirlenen sınırlar içerisinde kalmak kaydıyla kamu kurum ve kuruluşlarının ellerinde bulunan bilgi ve belgelere ulaşılabilmesine imkân tanınmıştır.

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun kabul edilmesinin üzerinden yaklaşık on yıl geçti. Uygulamalara bakıldığında şeffaflaşma yönünde önemli kazanımlar getirdiği muhakkaktır. Ancak hem bilgiyi talep eden vatandaş, hem de bilgiyi veren kamu kurumları bakımından

çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. 27.05.2013 tarihinde düzenlemiş olduğumuz Bilgi Edinme Hakkı Çalıştayının amacı geçen on yıllık süre içerisinde bilgi edinme hakkının her iki taraf bakımından kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesidir.

Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığımızın koordinasyonunda bir araya gelen kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri ile üniversite temsilcileri; uygulamada karşılaşılan sorunlar ve bunların çözümüne yönelik fikir alışverişinde bulunmak, sistemin aksayan yönlerinin tespit etmek; bilgi edinme hizmeti alanlar ve sunanlar arasındaki iletişimi sağlamak, iyi uygulama örneklerini paylaşmak ve uygulama bütünlüğünün sağlanması amacıyla konuyu her yönüyle ele alıp değerlendirmiştir.

“10. Yılında Bilgi Edinme Hakkı Çalıştayı” başlığı altında düzenlenen çalıştayda; “Mevzuat ve Uyuşmazlıklar”, “Kamu Anlayışı ve Kurumsal Sistem Örnekleri” ile “Vatandaş Algısı” başlıkları ele alınmıştır.

Her bir çalışma grubu, konuları ile ilgili tespit ve önerilerini içeren raporlarını sunmuşlar ve bu suretle, Anayasamızla tanınmış olan bilgi edinme hakkının uygulamadaki on yılı ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Bilgi Edinme Hakkı Çalıştayı, kamuda oluşan birikim ve tec-rübele- rin en yetkili kişiler tarafından değerlendirilmesi şansını doğurmuştur. Çalıştay ayrıca, konunun geleceğine de ışık tutmuş ve kısa dönemli bir yol haritasının oluşmasına katkı sağlamıştır. Çalıştay sonuçlarının önümüzdeki yıllarda bilgi edinme hakkının daha etkin kullanılmasına hizmet etmesini umuyorum.

Çalıştayı organize eden TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığına, grup moderatörlerine ve tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Dr. İrfan NEZİROĞLU
TBMM Genel Sekreteri

İÇİNDEKİLER

1. Önsöz	
2. TBMM Başkan Vekili Kahramanmaraş Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Sağlam'ın Açış Konuşması	8
3. TBMM Genel Sekreter Vekili Dr. Muhammed Bozdağ'ın Konuşması	10
4. Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu Başkanı ve Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı Murteza Balcı'nın Konuşması	14
5. Cumhurbaşkanlığı Kurumsal İletişim Başkanı Kemal İlter'in Konuşması	20
6. Şeffaflık Derneği Danışmanı Avukat Volkan Gültekin'in Konuşması	29
7. TBMM Genel Sekreter Yardımcısı Vekili Dr. Kemal Kaya'nın Konuşması (Çalıştay Moderatörü)	35
8. Mevzuat ve Uyuşmazlık Grubuna İlişkin Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Katılımcı Listesi	38
9. Kamu Anlayışı ve Kurumsal Sistem Örnekleri Grubuna İlişkin Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Katılımcı Listesi	63
10. Vatandaş Algısı Grubuna İlişkin Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Katılımcı Listesi	70
11. 10. Yılında Bilgi Edinme Hakkı Çalıştay Fotoğrafları	84
12. 10 Yılında Bilgi Edinme Hakkı Çalıştay Afişi	89

10. YILINDA BİLGİ EDİNME HAKKI ÇALIŞTAYI

27 HAZİRAN 2013 PAZARTESİ

Sunucu - Sayın Türkiye Büyük Meclisi Başkanı Vekilim, değerli konuklar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı tarafından düzenlenen Onuncu Yılında Bilgi Edinme Hakkı Çalıştayına hoş geldiniz, şeref verdiniz.

Değerli konuklarımız, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Cemil Çiçek'in yurt dışı programı olduğu için bugünkü programa katılamadılar ancak bugünü de unutmadılar, bir mesaj gönderdiler. Dilerseniz programın hemen başında Sayın Başkanımızın göndermiş olduğu mesajı sizlere arz edelim.

“Onuncu Yılında Bilgi Edinme Çalıştayına nazik davetiniz için teşekkür ederim. Çalıştayın temel hakların bir parçası olan bilgi edinme hakkının daha etkin bir şekilde kullanımına ve bu konudaki bilinçlenmeye katkı sağlamasını diliyorum. On yıl önce çıkarılan yasayla kamusal hayatımızda yer alan Bilgi Edinme Yasası'nın temel amaçlarından biri kamu yönetiminde şeffaflığı artırmak ve demokrasimizi daha da geliştirebilmektir. Türkiye Büyük Millet Meclisinde daha şeffaf ve paylaşım imkân veren bir yönetim anlayışı hedefliyoruz. Millî iradenin merkezi olan Meclisimizi halkımızla iç içe, vatandaşlarımızın bilgilenmelerine, görüş ve düşüncelerini paylaşmalarına açık hâle getirmeye çalışıyoruz. Bunun demokrasimizi geliştireceğine, siyasal sistemdeki temsil eksikliği gibi birtakım sorunların giderilebilmesine de katkı sağlayacağına inanıyorum. Önümüzdeki dönemde bilgi edinme hakkının kullanımının yaygınlaşması ve iletişim kanallarındaki artışla birlikte halkımızla Meclisimiz arasındaki yakınlık da artacaktır. Onuncu Yılında Bilgi Edinme Hakkı Çalıştayının başarılı geçmesini diliyor, tüm konuklara sevgi ve selamlarımı iletiyorum.

Cemil ÇİÇEK

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

Değerli konuklar, şimdi açılış konuşmasını yapmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Vekili Sayın Prof. Dr. Mehmet Sağlam'ın kürsüyü teşriflerini arz ederim.

Prof. Dr. Mehmet SAĞLAM
TBMM Başkan Vekili
Kahramanmaraş Milletvekili

Sayın Bakanım, sayın milletvekilleri, Meclisimizin değerli bürokratları, değerli misafirler; hepiniz hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatının bir birimi olan Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığınca düzenlenen, kamu kurum ve kuruluşlarının bilgi edinme birim temsilcileriyle, sivil toplum temsilcilerinin katıldığı “Onuncu Yılında Bilgi Edinme Çalıştayı”na bir kere daha hepinize hoş geldiniz diyorum.

Kamu hizmeti, devlet felsefesinde üç niteliğe sahip olarak belirlenir. Afrika'daki çok eski zamanlardaki bir kabile reisi devletinden, bugünün en gelişmiş devletine kadar kamu kurumları kamu hizmeti yaparlar. Kamu hizmetinin de üç temel niteliği vardır. Bugün en gelişmiş ve eski devlette de, en yeni kurulmuş devlette de bu üç nitelik hiç değişmez. Bunlardan birisi semboller ve seremonilerdir. Örnek verecek olursak bayrak bir kâğıt parçası değildir. Yargıcın giydiği cüppe bir şeyi ifade eder, üniversite hocasının giydiği cüppe bir şeyi ifade eder, bazı sembolik değerler vardır. Bu işte Afrika'daki kabile reisinin elindeki sopası, üstünde sallanan neyi işaret ediyorsa, kamuda da kamu hizmetini sembolize eden şeyler vardır. Kamu hizmetinin seremonileri vardır ve bu hiç değişmez. Yine en gelişmiş devlette farklı olabilir, en ilkel devlette farklı olabilir ama mutlaka sembolik değerler vardır ve mutlaka belli şeyler belli kurallara göre seremoniyle yapılır. Mesela protokolle yapılır.

Kamu hizmetinin ikinci özelliği zorlayıcı olmasıdır. En demokratik ülkelerde de devlet kamu hizmeti yaparken vatandaşla-

rın hürriyet alanlarına, özgürlük alanlarına müdahale konusunda belli bir ölçüde zorlama yapar. Trafik kurallarına ben uymuyorum diyemezsiniz. Neden? Çünkü, Kamu hizmetinin sağlıklı görülebilmesi için o kurallara belli ölçüde herkesin uyma zorunluluğu vardır. Uymayanı kamu hizmeti yapanlar zorlarlar, kamu görevlileri zorlarlar ve bu da hiç değişmez. En ilkel kabiledede de kurallar vardır, zorlayıcı kurallar vardır. Demokratik olan devlette de, zorba devlette de zorlamanın niteliği, zorlamanın miktarı, kalitesi değişebilir ama mutlaka vardır.

Son olarak da gizlilik vardır. Tamamen şeffaf devlet olmaz. Her tarafı şeffaf olan kamu hizmeti olmaz. Kamu hizmeti daha demokratik devletlerde daha şeffaftır, daha kamuya açıktır, her türlü bilgi vatandaşa mümkün olduğu kadar açıktır ama mutlaka gizli kalan bilgiler de vardır, devletin gizli işleri de vardır. En ilkel kabile devletinde de en gelişmiş devlette de bunlar vardır.

Farklılıklar yaratan ise bu üç niteliğin uygulama biçimidir. Yani sembolik, seremonik devlette bütün hayatımız kırtasiyecilik üzerine, etiket üzerine, protokol üzerine mi olacak? Hayır. Vatandaşın belli ölçüde hürriyetine, özgürlüğüne müdahale edilmemek suretiyle bir denge kurma meselesi vardır. Bu da belli ölçülerde olmalıdır. Zorladığınız zaman sıkıntı yaratır, daha demokratik devlette daha az kırtasiyecilik vardır. En azından protokol daha asgariye indirilmiştir.

Kamu hizmeti tamamen gizli olamaz, kamu hizmeti açıktır, şeffaftır ama belli ölçülerde de gizliliği muhafaza edeceksiniz. Buradaki denge de yine devletinizin niteliği olarak, rejiminizin niteliği olarak daha demokratik veya daha zorlayıcı, daha kapalı daha doğrusu, her şeyi büyük ölçüde gizli yapan bir kamu hizmeti anlayışına dayanır.

Bu çalıştayın konusu daha çok kamu hizmetinin ne kadar şeffaf olması gerektiği, ne kadar gizli taraflarının bulunması gerektiği konusundaki dengenin demokratik bir devlette sağlanması meselesidir.

Türkiye’de bildiğiniz gibi bir kanun çıktı ve bu kanunla vatandaşın “bilgi edinme hakkı” doğdu. Vatandaş istediği konularda

istediği bilgilerin kendisine ulaştırılması için başvuru hakkına sahipler. Kamu hizmetini gören kurumlar da bu bilgileri vatandaşa aktarmak durumunda. Meclisimiz son zamanlarda özellikle Mecliste, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, bakanlıklar, kamu görevlileri, hatta sivil toplum örgütleri arasında kamu hizmetinin görülmesi bakımından birtakım ilişkiler geliştirmek üzere faaliyetlerde bulunuyor.

Bilgi edinmenin de bir sınırı vardır, bütün devletlerde vardır, en demokratik devlette de vardır, yalnız kamuya açıklanmasında kamu yararı bulunan konuların da Şeffaf olması gerekir. Meclisimiz bu konuda özellikle idari teşkilatı kanalıyla bunun bir alıştayla kamu hizmetini uygulayan kamu görevlileri olarak sivil toplum örgütleri temsilcileri olarak tartışılmasını ve ortaya çıkacak uygulamaya dönük birtakım ilkelerin, birtakım fikirlerin doğmasını amaçlayarak böyle bir alıştay düzenlemiştir. Çok yararlı geçmesini temenni ediyorum.

Bir kere daha Meclisinize hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Bu çalışmaların mutlaka günlük kamu hizmeti uygulamalarınızda ve sivil toplum örgütlerinin de kamu hizmetlerinin uygulanmasında ne kadar Şeffaflık, açıklık olduğu konusunda fikir edinmeleri bakımından büyük yarar sağlayacağına inanıyorum.

Bu vesileyle tekrar başarı dileklerle, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Dr. Muhammed BOZDAĞ
TBMM Genel Sekreter Vekili

Sayın Bakanım, Sayın Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı ve aynı zamanda Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu Sayın Başkanı, değerli katılımcılar ve çok değerli mesai arkadaşlarım; bugün burada Onuncu Yılında Bilgi Edinme Hakkı alıştayı çerçevesinde toplanmış bulunuyoruz.

Bilindiği üzere dünya ile rekabet edebilir bir ülke hâline gelme ideali çerçevesinde yakın bir geçmişten bu yana çok önemli değişimler ve gelişmeler yaşıyoruz. Bu gelişmelerden biri de on yıl önce Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun kabul edilmesi oluyor bildiğiniz gibi.

Kanunla kurulan bilgi edinme sistemimiz, açıklığın, şeffaflığın, hesap verebilirliğin gelişmesi ve katılımcılığın tabana yayılmasının en önemli araçlarından biri sayılabilir. Böylece kurumlarımız kapalı kapılar ardından çıkıp topluma biraz daha açılmış, vatandaşa hizmet ve sorumluluk bilinci daha da belirginleşmiştir diyebiliriz. Kanaatimce bugün artık bilgi edinme sistemimiz geçmişe göre daha bilinçli ve verimli kullanılan ve giderek amacına daha iyi hizmet eden bir mekanizma hâline gelmiştir.

Bilgi edinme sistemini kusursuz işletmeye özen gösteren Kurumumuz da şeffaflığa, açıklığa ve erişilebilirliğe fevkalade önem vermekte ve bu yolda mümkün olan her türlü hizmeti birbiri ardına devreye sokmaktadır.

TBMM Başkanlığı idari teşkilatı şeffaf, hesap verebilir, katılımcı, çözüm odaklı, tarafsız, etkin, adil ve planlı bir yönetim anlayışını kalite politikası çerçevesinde benimsemiştir ve projelerini bu ekseninde hayata geçirmeye devam etmektedir. Bu çerçevede idari teşkilatımız yakın geçmişte birbiri ardına yeni hizmetler başlatmış, teknolojiyi de etkin kullanarak daha açık, erişilebilir ve örnek bir kurum olmaya gayret göstermiştir.

Bu kapsamda başlatılan yeniliklerden bazılarını burada huzurlarınızda zikretmek isterim. Genel Kurul çalışmalarının Facebook ve Twitter'dan yazılı ve görüntülü olarak yayınlanması ve çalışmaların iphone ve android uygulamalarıyla da entegre edilmesi, Kurumumuzun faaliyet raporları, her türlü çalışmaları ve yasamanın ve denetimin tüm ayrıntıları ve düzenlenen etkinliklerle ilgili haberlerin İnternet'ten günü gününe ve düzenli olarak yayınlanması, hatta İnternet sitemizin belli başlı yabancı ülke dillerine çevrilmesi de bunlar arasında sayılabilir. Dahası, bu konuda engelliler de unutulmamış ve bu çerçevede örneğin işitme engelliler çağrı merkezi kurulmuş, İnternet sayfamızda görme engelliler için sesli içerikler de oluşturulmuştur.

Değerli katılımcılar, Bugün burada çok önemli, çok değerli kamusal ve özel kurumlarımızın temsilcileri olarak sizleri ağırlamak ve TBMM idari teşkilatı olarak sizlerle birlikte bu çalışmayı gerçekleştirecek olmak bizim için bir onur ve sevinç vesilesidir. Burada çok tatmin edici bir katılım görüyoruz. Bu katılım bu konuya verilen önemin olduğu kadar, bu konunun ciddiyetinin de göstergesi olarak değerlendirilebilir. Daha da önemlisi bu ilgi düzeyi aynı zamanda bilgi edinme sistemimizle ilgili konuşulacak epeyce sorununuz olduğunu da düşündürüyor.

Birazdan bu mekânda Genel Sekreter Yardımcımız Sayın Dr. Kemal Kaya'nın moderatörlüğünde üç grup hâlinde çalışmalara başlayacağız. Birinci grup mevzuatla ilgili sorunları ve uygulamada yaşanan uyumsuzlukları tartışacak aldığım bilgiye göre. İkinci grup bilgi edinme sistemlerini ele alacak, kamunun konuya bakışını değerlendirecek ve üçüncü grup da vatandaşlarımızın bilgi edinme algısını irdeleyecek. Bu konuların ve başlıkların tam da meselelerin odağında ve çok doğru tespit edildiğini düşünüyorum.

Bir dönem kurumumuzda, TBMM idari teşkilatında bilgi edinme büromuzun sorumlusu olarak çalıştığımın, sistemin nasıl işlediğine ve nerelerde tıkanabildiğine dair değişik örnekler üzerinden tanıklıklara sahibim. Vatandaş sıklıkla yanlış soruyu yanlış kuruma yönlendirebiliyor, kurumlar hangi soruya ne derinlikte cevap verilebileceğinden tereddüde düşebiliyorlardı. Her ne kadar yaşanan on yıllık süreçte çok önemli deneyimler birikmiş ve pek çok tıkanıklık aşılmış olsa da, Sayın Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu Başkanının ifade ettiği bir kısım kararlarda pek çok tıkanıklık aşılmış olsa da şüphesiz kat edeceğimiz epeyce mesafe olduğu açıktır.

Değerli katılımcılar, bildiğiniz gibi bilgi edinme sistemi bir ikilemin üzerinde oturuyor ve en başta Sayın TBMM Başkanvekilimizin de ifade buyurduğu gibi dengeli yönetilmesine ihtiyacımız var. Bir yanda açık toplum, şeffaf ve hesap verebilir yönetim ilkelere bulunuyor, öbür yanda ticari sırlar, devlet sırları, kişisel verilerin ve toplum düzeninin korunması ihtiyacı yatıyor. Sivil toplum adına konuşan sayın temsilci de bu noktalara vurgu yapmıştı biraz önce.

Bu sistemde kamudan bilgi edinme nereye kadar bir dene-

tim aracıdır ve nereden sonra bir iç veya dış tehdit aracı hâline gelebilir? Bir sınır çizmemiz çok önemli. Şu kadar madde engellerle, sınırlarla ilgili sıralanmış kanunda ama çok hassas bir konu gerçekten. Biz bilgi edinme sistemimizi ideal bir dengeye oturtabildik mi? Belki bu çalıştayda tartışacağımız sorular arasında yer alacaktır. Batılı demokrasilere nispetle biz hangi artılara ve eksilere sahibiz? Örneğin nerede, ne kadar mayın bulunduğunu öğrenmek isteyen bir vatandaşa ne miktarda bilgi verilebilir?

Konuya farklı boyutlardan ve değişik çerçevelerden bakış yüzünden yer yer şüphesiz anlaşmazlıklar çıkabiliyor. Örneğin ulusal güvenlik ve devlet sırrı nerede başlar ve nerede biter? Vatandaşın bilgi edinme hakkının sınırları nereye kadar esnetilebilir? Bilgi edinme sisteminin haksız rekabete, karalamaya, yargısız infaza yol açmasının önüne nasıl geçilebilir? Vatandaşın elindeki bu gücün, bu denetim gücünün bireye ve topluma gerçekten faydalı bir dengede kullanılması nasıl sağlanabilir?

Biliyorsunuz yaşanan anlaşmazlıklarda Başbakanlık Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu kararlarının getirdiği çözüm de bazen kabul görmeyebiliyor ve konular yargıya intikal edebiliyor. Tabii yargıya intikalin de Anayasa Mahkemesine kadar gidebileceği bir süreci içerebileceğini konuşuyoruz şu anda.

Değerlikatılımcılar, Sonuç olarak, bugüne kadar çok tartışılan, çeşitli tıkanmalar içerdiğini gördüğümüz bu bilgi edinme sistemiyle ilgili bir çalıştay yapılması önemli bir ihtiyaç hâline gelmişti. Dolayısıyla böyle bir çalıştaydan çıkacak sonuçların tüm bilgi edinme aktörlerine olduğu kadar sistemi kuran ve/veya yöneten makamlara da fevkalade yararlı olacağını düşünüyorum ve bunu diliyorum.

Başta kamudan ve özelden gelen kurum ve kuruluşlarımızın değerli yönetici ve temsilcileri olarak bütün katılımcılara, mesai arkadaşlarıma ve bu çalışmanın organizasyonunda görev alan arkadaşlarıma teşekkür ediyorum ve bu vesileyle çalışmanın hayırlı olmasını diliyor, saygılar sunuyorum.

Murteza BALCI
Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu
Başkanı ve Başbakanlık Müsteşar Yrd.

Anayasamızda, Türkiye Cumhuriyetinin hukuk devleti olduğu hüküm altına alınmıştır. Devletin yasama, yürütme ve yargı erki, tesis edecekleri işlemlerde, hukuk devleti ilkesi ve bunun alt ilkelerine uygun hareket etmekle mükelleftir. Hukuk devletinin amacı, kamu adına yetki kullanılan kişi ve kurumların yönetim yetkisini keyfi olarak kullanmalarının önüne geçmek, istikrarsız, açık olmayan ve geçmişe dönük kuralların neden olduğu kişisel özgürlük ve onur ihlallerini engellemek, bu vesile ile kişilere hukuki güvenlik sağlamaktır. Bu amaçların sağlanmasında rol oynayan en mühim faktör, aynı zamanda hukuk devleti ilkesinin de alt unsurunu teşkil eden idarenin hukuka bağlılığı prensibidir. Bu da, idarenin her türlü işlem ve eyleminin yargısal denetime tabi olmasına bağlıdır.

Bunun yanında günümüz modern devletlerinde yargı denetimi dışında alternatif başka denetim mekanizmaları da geliştirilmiştir. Çünkü yargısal denetim çoğu zaman pahalı, uzun ve yavaş işleyen bir süreçtir. Dolayısıyla idarenin hukuka uygun davranmasını temin edecek başka mekanizmaların varlığı, hukuk devletinin gerçekleştirilmesi adına mühimdir. İşte bu araçların başında şeffaflık ve bilgi edinme hakkı ilkesi gelmektedir. 21. yüzyıl siyasal hayatının en önemli öğelerinden biri olan bilgi edinme hakkı, demokratik bir devlet yönetimi için vazgeçilmez haklardan biridir. Zira, şeffaf, hesap verebilir ve açık bir yönetim anlayışına sahip olmak, hukuk ilkelerine bağlı demokratik bir devlet için olmazsa olmaz bir koşuldur. Bu ilkelere göre, devletin tesis edeceği işlemlerde, sınırları içerisinde olmak kaydı ile bireylere talep ettiği bilgi ve belgelerin verilmesi sağlanmakta, bu vesile ile idarenin gizlilik esasının getirdiği rahatlıktan çıkıp, hukukun üstünlüğünü tahakkuk ettirme anlamında daha titiz davranması teminat altına alınmaktadır. İşte bu anlayışa sahip bir devlet yönetiminde vatan-

daşların devlet faaliyetleri hakkında bilgi edinebilmesinin sağlanması ile açıklık sağlanmış olacak ve gizlilik istisna haline gelecektir.

Bu bağlamda, idarenin tek yanlı iradesi ile idari kararlar alarak hukuk düzeninde meydana getireceği değişiklikler hakkında bireylerin her türlü bilgi ve belgeden yararlanabilmesi için kamu kurum ve kuruluşlarına müracaat etmesi ve bu çerçevede en kısa sürede bilgi ve belgeye ulaşması şeklinde tanımlayabileceğimiz bilgi edinme hakkının hukuk devleti ilkesinin gerçekleştirilmesinde son derece mühim bir yol oynadığı açıktır. Zira şeffaf ve demokratik esaslara göre faaliyetlerini yürüten idarenin, faaliyetlerini gizlilik esasına göre yerine getiren idareye nazaran hukuka uygun hareket edeceği, hukukun üstünlüğüne göre faaliyetlerde bulunacağı tereddüde mahal vermeyecek bir husustur. Öte yandan, bilgi edinme hakkı, idarenin hesap verilebilirliğini arttırmak suretiyle, hukukun üstünlüğü ve bunun aracılığı ile hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmesine katkı sağlamaktadır.

Şeffaf yönetimin en mühim öğelerinden birini teşkil eden bilgi edinme hakkı, bir takım amaçlara hizmet etmektedir. Bunları genel hatları ile izah edersek, idare ile bireyler arasında ilişkilerin iyileştirilmesi yani iyi yönetimin gerçekleştirilmesi, bireylerin yönetime katılmasının etkinleştirilmesi, bireylerin idari makamları denetlemesinin sağlanması ve en nihayetinde demokratik yönetimin hakiki manada gerçekleştirilmesidir. Zira 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun genel gerekçesinde yer alan *“Demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün gereklerinden olan bilgi edinme hakkı, bireylere daha yakın bir yönetimi, halkın denetimine açıklığı, şeffaflığı sağlama işlevlerinin yanı sıra halkın Devlete karşı duyduğu kamu güvenini daha yüksek düzeylere çıkarmada önemli bir rol oynamaktadır. Kullanılan bu hak sayesinde hem halkın Devleti denetimi kolaylaşmakta hem de Devletin demokratik karakteri güçlenmektedir.”* şeklindeki ibareler de buna delalet etmektedir.

Bu şekilde, iyi yönetim ve hukuk devleti prensiplerinin tahakkukunda mühim bir rol oynayan bilgi edinme hakkının gerçekleştirilmesinde Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulumuz kilit bir rol oynamaktadır. Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu göreve

başladığı tarihten günümüze kadar, bilgi edinme hakkının yukarıda özetlemeye çalıştığımız misyonunun farkında olmuş ve yasanın ötesinde demokratik uygulamalara imza atmıştır. Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 14 üncü maddesi uyarınca ihdas edilen Kurulumuzun temel görevi; bilgi edinme başvurusuyla ilgili yapılacak itirazlar üzerine karar vermektir. Ayrıca Kurulumuz, kurum ve kuruluşlar için bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin olarak kararlar vermekle yetkili ve görevlidir. Yani bu kapsamda Kanunun uygulanması ile ilgili olarak genel nitelikteki sorunlara yönelik kurum ve kuruluşların görüş taleplerine cevap verilmektedir. Nitekim Kurul göreve başladığı 2004 yılından itibaren çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarından gelen toplam 202 görüş talebini değerlendirmeye alarak Kanunun uygulanmasından kaynaklı oluşan tereddütleri gidermeye çalışmıştır. Kurulumuz, teşkil ettiği her kararda, istisna-hak dengesini hakkaniyete uygun şekilde gerçekleştirmenin çabası içerisinde olmuştur. Kurulumuzun yerleştirmeye çalıştığı temel felsefe, Kanunda vurgulandığı şekliyle istisnalar haricindeki tüm bilgi ve belgelerin başvuranların erişimine etkin ve hızlı bir şekilde sunulmasıdır. Gerek Kanunda gerekse Uygulama Yönetmeliğinde belirlenen istisnalar haricinde başvuru sahiplerinin karşısına başkaca bir engel çıkarmamak, bu Kanun kapsamında bilgi vermekle yükümlü tüm kuruluşların görevidir. Dolayısıyla, “Bu bilgiyi ne amaçla istiyorsunuz?”, “Bu bilginin sizinle olan ilgisi belirlenememiştir.” gibi değerlendirmeler yerinde görülmez çünkü kanunun ruhuna aykırıdır. Ancak Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçen bu 9 yıllık süreçte halen bazı kurum ve kuruluşlarımızın bu türden yanlış değerlendirmelerde bulduklarını görmekteyiz. Halbuki bizim Bilgi Edinme Hakkı Kanunumuz “İlgililik şartı aramayan” kanun sistematiğine sahip olup dünyadaki çağdaş uygulamalarla paralellik göstermektedir.

Bilindiği üzere, bilgi edinme istemi reddedilen başvuru sahibinin karşısında iki yol bulunmaktadır. Bunlardan ilki Kurulumuza başvurmak diğeri ise doğrudan idari yargıya gitmektir. Yani Kurulumuza itiraz ihtiyari başvuru yolu olup tüketilmesi zorunlu bir yol değildir. Ancak yıllar itibariyle dağılıma bakıldığında vatandaşla-

rımızın Kurula itiraz yolunu daha çok tercih ettiklerini görmekteyiz. Yıllar itibariyle vatandaşların Kurula yaptığı itiraz başvurusu sayısı, doğrudan idari yargıya yapılan başvuru sayısının hep iki katından daha fazla gerçekleşmiştir. Örneğin geçen yıl (2012 yılı) Kurulumuza 1860 itiraz başvurusunda bulunulmuş iken doğrudan idari yargıya yapılan başvuru sayısı 840 olmuştur. Ayrıca Kurula yapılan itiraz sayısının da yıllar itibariyle arttığını belirtmeliyiz. Bu artış, kamu kurum ve kuruluşlarına yapılan bilgi edinme başvurularının da yıllar itibariyle artmasının yanında Kurulumuza duyulan güvenin de bir sonucudur. Zira Kurulumuza yapılan başvurular kısa sürede etkin bir şekilde sonuçlandırılmaktadır. Kurul, bazı istisnai durumlar haricinde Kanunda öngörülen 30 iş günlük süreden çok daha önce itiraz başvurularını karara bağlamaktadır. Bu durum, ayrıca Kurulumuzun ifa ettiği görev ile idari yargının yükünün azalmasına da yardımcı olduğunu göstermektedir.

Öte yandan gerek vatandaşlarımızın gerekse kurumlarımızın, Kurulun almış olduğu kararlara güven duyduğunu görmekteyiz. Zira kurulduğu günden bu yana Kurula yapılan yaklaşık 11.500 adet itiraz başvurusu ile ilgili olarak alınan kararlardan yalnızca 272'sine karşı dava açılmıştır ki bu durum alınan kararların yüzde 3'ünden daha azına karşı dava yoluna gidildiğini göstermektedir. Dolayısıyla alınan kararların taraflar için tatmin edici olduğunu düşünmekteyiz. Nitekim başvuruçularımızın alınan kararlar üzerine yaptığı geri dönüşlerde, devlet tarafından muhatap alındıklarını belirterek problemlerinin çözüldüğü şeklinde olumlu tepkilerde bulunmaları da buna işaret etmektedir. Maalesef elimizde alınan kararların uygulanmasına ilişkin bir istatistiki veri bulunmamaktadır. Ancak bu noktada belirtilmelidir ki Kurulun aldığı kararların uygulanması Kanunun emri olup hukuka saygılı idare anlayışının bir gereğidir. İptal davasına konu edilebilen icrai nitelikteki kurul kararlarının uygulanmamasının bir yargı kararının uygulanmamasından farkı bulunmamaktadır. Bu noktada sorumlular hakkında gerek Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri kapsamında soruşturma yapılabileceği gerekse bu fiillerin disiplin suçuna dayanak teşkil edeceği unutulmamalıdır. Nitekim Kurul kararlarına

riayet etmeyen kamu görevlileri hakkında adli soruşturma açıldığı ve yine çeşitli disiplin cezalarının uygulandığı bilinmektedir.

Kurulduğu günden beri Kurulun aldığı kararlar, Türkiye’de bilgi edinme hakkının yerleşmesinde çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Her şeyden önce kamu kaynağı kullanan, çoğunluk hissesi kamunun elinde bulunan tüm kurum ve kuruluşların bu Kanun kapsamında bilgi vermekle yükümlü olduğuna ilişkin kararlar alınmıştır ve bu kararlar yargı organlarıncada onaylanmıştır. Bu doğrultuda örneğin kamu bankaları, özerk bir yapılanmaya sahip olmasına rağmen Türkiye Futbol Federasyonu gibi kuruluşlar kapsamda görülmüştür. Hatta kurul, organik anlamda yaptığı değerlendirmenin yanında fonksiyonel ayrıma da gitmiş ve gerek yargı organlarının gerekse yasama organının idari nitelikteki faaliyetleri bilgi edinme hakkı kapsamına alınmıştır. Böylelikle, Kanunun uygulamasının olabildiğince kapsayıcı olması yönünde çaba sarf edilmiş ve bu çabaların karşılığı alınmıştır.

Kurulumuz aldığı kararlar ile kamuda şeffaflığın yerleşmesi anlayışına önemli katkılar sağlamıştır. Örneğin, kamuya yapılan personel alımlarında uygulanan yarışma usulü sınavlarda şeffaflığın sağlanması adına bu sınavlara katılan kişilere kendisine dair tüm sınav bilgi ve belgeleri yanında aynı sınavda başarılı olan adayların da kazanmasına dayanak teşkil eden tüm puanlama sonuçlarının verilmesi Kurulumuz kararları ile sağlanmaktadır. Yine, kamu tarafından gerçekleştirilen ihalelerde yolsuzluğun önüne geçilmesi ve hesap verebilirliğin sağlanması adına Kurulumuz kararları önemli bir rol oynamaktadır. Nitekim Kurulumuz ihalelere ilişkin bilgi ve belge taleplerinden haksız rekabete ve ticari sırların ifşasına mahal vermeyecek nitelikte olanların erişime sunulması yönünde kararlar tesis etmektedir. Tüm bu örnekler Kurulumuzun şeffaf yönetimin tesisinde oynadığı rolü bize açık bir şekilde göstermektedir.

Öte yandan, Kurulumuz, şeffaf yönetimin sağlanması noktasında yaptığı bu çalışmaların yanında kişi hak ve hürriyetlerini koruyan kararlara da imza atmaktadır. Örneğin, Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulumuz makul şüphe olmaksızın ve iftira maksatlı ihbarda bulunan kişilerin müşteki bilgilerinin açıklanması şeklin-

deki kararı ile birlikte, kişilerin haksız yere zan altında bırakılmasının önüne geçmiştir. Yine, kişilerin adil yargılanma hakkına zarar verecek ve üçüncü şahısların yargılandığı davalara konu olan bilgi ve belge talepleri de aynı hassasiyetle değerlendirilmektedir.

Aynı şekilde Kurulumuzun kamu personel rejiminin daha adil ve demokratik esaslar çerçevesinde işlemesine sağladığı katkılar büyük ve önemlidir. Örneğin, Kurulumuz göreve başladığı ilk yıllarda ülkemizde bilgi edinme hakkının kullanılması ile ilgili düzenleyici yetkisine dayanarak tesis ettiği ilke kararlarının birinde devlet memurlarının Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında yapacağı başvurularda Devlet Memurlarının Şikâyet ve Müracaatları Hakkındaki Yönetmelik uyarınca hiyerarşik silsile yolunu takip etmesine gerek olmadığına karar vermiştir. Bu karar ile birlikte devlet memurları açısından bilgi edinme hakkının etkin bir şekilde kullanılması sağlanmıştır. Keza, Kurulumuz, memurların, haklarında yürütülen idari soruşturmalara ilişkin bilgi ve belgelere, üçüncü kişilerin özel hayatına haksız müdahale oluşturacak türden bilgi ve belgeler ayıklanmak suretiyle erişebilmesi yönünde kararlar tesis etmiştir. Bu kararlar ile birlikte Kurulumuz, memurlar hakkında kapalı kapılar ardında karar verilmesi usulünü nihayete erdirerek, kanunun amacına uygun gerçek manada uygulanmasına vesile olmuştur.

Az önce izah etmeye çalıştığımız tüm bu hususlar gözetildiğinde, hukuk devleti, şeffaf yönetim ve demokratik katılım ilkelerinin hayata geçirilmesinde önemli rol oynayan Bilgi Edinme Hakkının tam anlamıyla uygulanmasında gerek Kurulumuza gerekse tüm kamu kurum ve kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Bilgiyi saklayan gizli devlet anlayışından vatandaş odaklı, şeffaf ve katılımcı bir devlet anlayışına geçişte herkesin bu hakkın kullanımını noktasında üstüne düşen görevi layıkıyla yerine getirmesi önemlidir.

Kemal İLTER
Cumhurbaşkanlığı
Kurumsal İletişim Başkanı

Bir hak olarak bilgi edinme; bireylerin, kendileriyle ilgisi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kamunun elinde bulunan her türlü bilgi ve belgeye erişim imkânına sahip olmalarını ifade eder.

Bilgi edinme hakkından bahsederken bilgi alma özgürlüğüne değinmekte yarar vardır. Bilindiği üzere “hak”, özgürlüğün hukuk âleminde koruma altına alınmasıyla ortaya çıkar. Kısacası hak, hukuken korunan özgürlükler olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda bilgi edinme hakkı da bilgi alma özgürlüğünün hukuk tarafından güvenceye alınmasından başka bir şey değildir.

Teoride bu hakkın sorunsuz bir şekilde kullanımı; idarenin her türlü işleminin vatandaşlar tarafından sorgulanabilmesine imkân sağlayan ve böylece idarenin kusurlu işlem ve eylemler gerçekleştirmesini engelleyen bir işlevselliğe sahiptir.

Bilgi edinme hakkının bireyler tarafından –bilinçli– şekilde kullanımının yaygınlaşması, daha açık bir yönetim anlayışını da beraberinde getirecek, kamu görevlileri bir gün kamuya hesap verebilecekleri düşüncesiyle üzerlerinde bulunan yetkileri kötüye kullanmaktan imtina edeceklerdir. Bunun olmazsa olmaz şartı bu hakkın “bilinçli” olarak kullanılmasıdır. Bu hakkı bilinçli olarak kullanan vatandaşlar, kamu kurumlarından, örneğin sicil dosyalarını isteyecekler, ihale bilgilerini sorgulayacaklar ya da atamalar ve soruşturmalara ilişkin bilgi ve belgeleri talep edeceklerdir. Bu da kamunun yaptığı her işlemin vatandaşın denetimine açık olmasını sağlayacaktır.

Bu noktadan hareketle bilgi edinmenin temelde iki amacının olduğunu söylenebilir;

Bilgi edinmenin birincil amacı; bu hakkın kullanımıyla idarenin hesap verebilirliğini artırmak suretiyle vatandaşlar tarafından kamunun denetlenmesine imkân sağlamaktır. Bu amaca yaklaşıldığı ölçüde devletin demokratik karakteri gelişecek ve birey; yeri

geldiğinde kendisine hesap veren, yaptığı haksız işlem neticesinde bunun sorumluluğunu yerine getirmeye hazır bir idari teşkilatla karşılaşacaktır. Bu da, özelde birey genelde ise toplumun devlete olan aidiyet bağlarını karşılıklı olacak şekilde güçlendirecektir.

Rejimi her ne olursa olsun “demokrasi”yi amaç edinen bir yönetim, ancak ve ancak halkın yönetime katılması ile mümkün olmakta, bu katılımın bir anlam ifade edebilmesi için ise kamu karşısında vatandaşların bilgi edinme haklarının güvence altına alınması gerekmektedir. Bir ülkenin demokratik karakteri vatandaşlarına bilgi edinme hakkını ne ölçüde tanıdığı ile doğrudan ilişkilidir.

Bilgiedinme hakkının diğer amacı ise devletle birey arasındaki alabildiğine eşitsiz ilişki de bireyin temel hak ve hürriyetlerini koruyarak, bireyle devlet arasında hem bir köprü hem de bir denge oluşturmaktır.

Kadim zamanların tebaası, dünün vatandaşı olan birey, günümüzde ise bir anlamda “müşteri” olarak kabul edilmektedir. Doğal olarak kamunun gerçekleştirdiği işlem ve eylemlerde temel referans noktası olarak “müşteri memnuniyeti” ön plana çıkmaktadır. Adı hala vatandaş olarak anılsa da, vergileriyle kamuyu finanse eden bu “müşteriler” artık vergilerinin nereye harcandığını daha fazla sorgular hale gelmişlerdir. Bu da doğal olarak bilgi edinme hakkının kullanımının giderek yaygınlaşması sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Bu bağlamda vatandaş ve müşteri eksensellik, katılımcılık, kamu kurumlarının ve yöneticilerinin halka doğrudan hesap vermesinin yolunu açmıştır.

BİLGİ EDİNME HAKKININ ORTAYA ÇIKIŞI VE KISA TARİHÇESİ

“Bilgi daima cehaleti yönetecektir, bu nedenle kendi kendilerinin yöneticisi olmak isteyen bir halk, bilginin verdiği güçle silahlanmalıdır.”

Günümüzden yaklaşık iki asır önce ABD’nin dördüncü Başkanı James Madison tarafından kaleme alınan bu satırlar, bilgi edinme hakkının çıkış noktasıyla ilgili olarak bizlere önemli ipuçları sunmaktadır.

Bu bağlamda bilgi edinme hakkının ortaya çıkışının bir ihtiyaçtan; idarenin otoriter bir kimliğe bürünmesini istemeyen bireylerin, idarenin işlemleri, tutum ve davranışları hakkında bilgilenme -Madison'un ifadesiyle bilgiyle silahlanma- ihtiyaçlarından kaynaklandığı söylenebilir.

Yönetimin yapı ve işleyiş itibariyle giderek daha karmaşık bir nitelik arz etmesi, elindeki imkânların ve araçların genişlemesi, günlük hayata artan oranda müdahalesi etkin bir toplumsal denetimi gerekli kılmış; bunun doğal sonucu olarak yönetimin faaliyetlerinde açık olması gerektiği düşüncesi ve bu yöndeki hukuki düzenlemeler yaygınlık kazanmaya başlamıştır.

Burada uzun uzadıya bilgi edinme hakkının kullanımıyla ilgili olarak tarihsel süreçten bahsetmenin uygun olmayacağı kanaatindeyim. Kısacası bilgi edinme hakkı, demokrasinin gelişmesiyle paralel olarak toplumsal ve kamusal hayatta vücut bulmuş, insan haklarının en önemli öğelerinden birisi haline gelmiştir.

Bu hak;

— Birleşmiş Milletler Evrensel Bildirisi,

— Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi,

— Birleşmiş Milletler 1000 Yıl Bildirgesi ve Avrupa Temel Haklar Şartı gibi uluslararası ve ulus üstü düzenlemelerle koruma altına alınmış, bu düzenlemelerde belgelere ulaşma özgürlüğü ve devletin bilgi alma hakkını güvence altına alma ödevine özel vurgu yapılmıştır.

BİLGİ EDİNME HAKKININ KULLANIMINDA YAŞANAN SORUNLAR

Bu yıl onuncu yılını geride bıraktığımız Bilgi Edinme Hakkının kullanımıyla ilgili olarak çok çeşitli sorunlar yaşadığımız ortadadır. Her ne kadar 2003 yılında kabul edilen ve 2004 yılında yürürlüğe giren Bilgi Edinme Kanunu demokrasi tarihimizin mihenk taşlarından biri olarak kabul edilse de, uygulamada çeşitli sorunlarla karşılaştığımızı kabul etmek zorundayız.

Bilgi edinme hakkının kullanımına ülkemiz özelinde baktı-

ğımızda yaşanan sorunların; idareden kaynaklanan sorunlar ve talep sahiplerinden kaynaklanan sorunlar olmak üzere iki temel sebebi olduğunu görmekteyiz.

1- İdareden kaynaklanan sorunlar:

Bilgi edinme hakkının kullanımında idareden kaynaklanan sorunların en başta geleni; yetkililerin kendilerinden talep edilen bilgi ve belgeleri, bilgi edinme hakkının istisnalarına sokma eğiliminde olmalarıdır. Bunun başlıca sebebi “gizliliğin” nerede başlayıp nerede bittiğinin büyük ölçüde idarenin tasarrufuna bırakılmış olmasıdır.

Burada gizlilik kavramına ayrı bir parantez açmak gerekir. Yönetimdeki bilgi, belge ve diğer verilerin açıklanmaması anlamında gizlilik, toplumların idari ve siyasi yönden kurumsallaşmaya başlaması ile ortaya çıkmış ve devlet yönetiminin hem siyasi hem de idari boyutuna egemen olmuştur. Siyasal iktidarın merkezileşmesi ve bürokrasinin yönetimde baskın hale gelmesi bu eğilimi güçlendirmiştir. Eleştiriye alabildiğine kapalı olan bürokratik yönetim, iş ve işlemlerinin sorgulanmasının önüne geçmek için idari yetkilerini “Demokles’in kılıcı” gibi yönetilenlerin üzerinde kullanırken, “gizlilik” kavramını da adeta kendisine bir kalkan yapmıştır.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ile ülkemizde artık açıklık ve şeffaflığın esas, sır ve gizliliğin ise istisna haline gelmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte kamu görevlilerinin eski alışkanlıklarını terk edememeleri ve her sıkıntılı başvuruyu zaten oldukça geniş şekilde düzenlenmiş olan kanundaki istisnalardan birinin içine sokma eğiliminde oldukları gözlemlenmektedir.

İdareden kaynaklanan sorunlardan bir diğeri de istenen bilgi ve belgenin kendisinde bulunmaması durumunda başvuru dilekçesinin ilgili kurum ya da kuruluşa gönderilmesidir. Bu da hem zaman hem de personel açısından hem ek bir maliyet ve hem de zaman ve emek israfı anlamına gelmektedir. Ayrıca, istenen bilgi ve belgelerin hangi kamu kurum ve kuruluşun elinde olduğunu bilmek her zaman için mümkün olmamaktadır.

2- Talep sahiplerinden kaynaklanan sorunlar:

Bu son on yıllık uygulama, bilgi edinme hakkı yasasının vatandaşlar tarafından bazı noktalarda yanlış anlaşıldığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Mesela 3071 sayılı dilekçe hakkını düzenleyen kanunun kapsamında yer alan istemlerin ya da yerel yönetimlerdeki beyaz masa uygulamalarına iletilebilecek şikâyetlerin bilgi edinme hakkı kapsamında talep edildiği görülmektedir. Vatandaş bilgi edinme hakkı kapsamına nelerin girdiğini tam olarak bil(e)memekte, her türlü talep ve şikâyetini bu kanalla idareye iletmektedir. Bu da yukarıda belirttiğimiz gibi idareye ek maliyet yüklemekte, zaman ve emek israfına sebep olmaktadır. Uygulamada bilgi edinme hakkının kullanımında öğrencilerin ödevlerini yapmak amacıyla bu hakkı kullanmaları gibi uç örneklerle de karşılaşmıştıır.

Bunun esas sebebi, vatandaşların Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda mevcut haklar yönünden yeterince bilgilendirilmemesi; yani bu konuda yaygın eğitim olanaklarının yeterince kullanılmamasıdır.

SOSYAL MEDYANIN BİLGİ EDİNME HAKKININ KULLANIMINA ETKİLERİ

Bilgi edinme hakkının kullanımının yaygınlaşmasında ve temel bir insan hakkı olarak kabul edilmesinde kitle iletişim araçlarında yaşanan baş döndürücü gelişmelerin etkisi yadsınamaz.

Teknolojik gelişmeler, önceden bazı kurum, kuruluş ya da kişilerin tekelinde olan bilgiyi özgürleştirmiş, bilgiyi küresel ölçekte dolaşıma sokmuştur. Artık her birey istediği her türlü bilgiye ulaşabilmekte, kendisine sunulan bilginin doğru ya da yanlışlığını test edebilmektedir. Bu da önceleri kamuoyunu yönlendirme amacıyla otorite tarafından kullanılan bilginin, bu sefer otoriteye karşı bir silah olarak kullanılmasına imkân sağlamıştır. Önceleri kitleleri bilgiyle yönlendiren otorite, artık kitlelerin elindeki bilgiye göre yönlendirilmekte, iş ve işlemlerini bu yeni gerçekliğe göre şekillendirmektedir.

Bir kısım yönetimler, kitle iletişim araçlarını propaganda amacıyla kullanmakta, vatandaşlarının alternatif bilgi edinme yollarını engellemeye çalışarak tek yönlü bilgilendirme ile yaptığı iş ve işlemlerin meşruiyetini kitlelere kabul ettirmeye çalışmaktadır. Fakat son on yılın kitle iletişim teknolojisinde ortaya çıkan yeni bir devrim bu durumu büyük ölçüde engellemiştir. İşte bu devrim; sosyal medyadır.

Sosyal medya, en kısa tanımıyla tek yönlü bilgi paylaşımından, çift taraflı ve eş zamanlı bilgi paylaşımına ulaşılmasını sağlayan medya sistemidir. Bu yönüyle “yeni medya” olarak da isimlendirilmektedir. Sosyal medya ile birlikte artık gizli olan hiç bir şey kalmamakta, Dünya enformasyon anlamında “küresel bir köy”e dönüşmektedir.

Sosyal medyanın bireyler üzerindeki en büyük etkisi; kişilerin düşüncelerini özgürce ifade edebilmelerine, kendileri gibi düşünen kişilerle ortak gruplar oluşturarak baskı unsuru haline gelebilmelerine, yaşadıkları ülkeyi ve dünyayı daha iyi tanımalarına, olay ve olguları anlamlı olarak sorgulamalarına imkân sağlamasıdır. Sosyal medya bu yönüyle dünya tarihindeki en demokratik ortamı sunmaktadır. Artık insanlar pencerelerini açtıklarında aynı sokakta yaşadıkları komşularıyla değil, dünyanın öbür ucunda yaşayan insanlarla iletişime geçmekte, gerçek hayatta açıklamakta sakındıkları fikirlerini hiçbir engel olmadan paylaşabilmektedirler. Bu anlamıyla sosyal medya adeta sanal bir demokrasidir. Kitleler, içine girdikleri bu sanal demokrasiyi gerçek hayata da taşımak istemekte ve idarenin her türlü keyfilğine karşı çıkmaya başlamaktadırlar. Bunun doğal sonucu olarak da bilgi edinme hakkının kullanımı şu son on yıllık süre zarfında hem ülkemiz sathında hem de Dünya genelinde belirgin şekilde artış göstermiştir.

Bu artışa kendi çalıştığım kurum olan Cumhurbaşkanlığının istatistikleri güzel bir örnektir. Kanunun yürürlüğe girdiği 2004 yılında gelen başvuru sayısı 156 iken, 2012 yılında bu sayı 2765’e yükselmiştir. Bu da kişilerin özelde sosyal medyayı genelde ise kitle iletişim araçlarını daha sık kullanmalarının bir neticesidir.

Eleştirel edebiyatın temel referans kaynaklarından olan George Orwell'in 1984 adlı romanındaki "büyük birader bizi gözetliyor" cümlesi sosyal medya sayesinde tam tersi şekilde tezahür etmektedir. Artık vatandaş, toplum ve uluslararası kamuoyu, devletleri ve uluslararası örgütleri gözetlemekte ve attıkları her adımda tepkilerini ortaya koyabilmektedirler. Bu haliyle denilebilir ki Eski Yunan'dan bu yana belki de doğrudan demokrasiye en çok yaklaşan yeni bir çağ başlamaktadır.

İşte sosyal medya, ifa ettiği bu misyonla günümüzde temsili demokrasiden, katılımcı demokrasiye geçişte başat faktör haline gelmiştir.

BİLGİ EDİNME İLE İLGİLİ YASAL MEVZUATIN GÜNÜMÜZ ŞARTLARINA CEVAP VEREBİLİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Burada asıl üstünde durmamız gereken nokta yaşanan bu değişim ve dönüşümler ışığında bilgi edinme hakkının kullanımını düzenleyen mevzuatın yeterli olup olmadığının tartışmaya açılmasıdır.

Hepinizin bildiği gibi, Ülkemizde bilgi edinme hakkının kullanımını düzenleyen temel metin; Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde 2003 yılında çıkarılan ve 2004 yılında yürürlüğe giren "4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu"dur. Bu Kanunla kişilerin bilgi edinme hakkını kullanımlarına ilişkin esas ve usuller düzenlenmiş olup, Kanunun uygulanmasını gösteren "Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik" (Uygulama Yönetmeliği) bilahare çıkarılmıştır.

İdari usulü, ticari ve devlet sırlarını düzenleyen yasal düzenlemelerin hâlihazırda yapılmamış olması, Bilgi Edinme Hakkı Kanununun uygulanmasında çeşitli sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. 4982'ye göre her türlü bilgi ve belgeyi talep sahibine iletmekle sorumlu olan memur, eğer bu talebi gerçekleştirirse, 5237 sayılı Kanunun 'Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar' bölümünde yer alan, 'Göreve İlişkin Sırrın

Açıklanması' başlıklı 258'inci madde hükmü gereği suç işlemiş sayılabilecektir. Bu maddede gizli kalması gereken bilgi ve belgelerin 'kanun veya düzenleyici işlemlerle belirlenmesi' koşulu öngörülmemiştir. Bu durumda, amirin sübjektif takdirine bağlı olarak sözlü emirlerle ya da geçmişteki alışkanlıklara bağlı olarak belgelere gizlilik derecesi konulabilecektir. Bunun en önemli sakıncası, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun işlemez hale getirilmesi olasılığıdır. Çünkü Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda yer alan 'gizlilik'le ilgili hükümlerin kamu görevlisi tarafından, katı yorumlanması halinde üzerinde 'gizli' kaşesi bulunan herhangi bir belgenin başvuranlara verilmemesi söz konusu olabilecektir.

SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNE İLİŞKİN ÇEŞİTLİ ÖNERİLER

Ülkemizde bilgi edinme hakkının kullanımında yaşanan sorunların çözümü için ne yapılmalıdır? Kanımca, bugün burada sunulacak tebliğlerin büyük bir bölümü bu sorunun cevabına yönelik olacaktır.

Fazla vaktinizi almamak adına, kısa hatlarla bilgi edinme hakkının kullanımına ilişkin sorunların çözümüne yönelik olarak şunlar söylenebilir;

- Öncelikle, yasal mevzuatın gözden geçirilmesi, idari usul ile ticari ve devlet sırlarıyla ilgili düzenlemelerin bir an önce yasalaşması gerekmektedir.
- Ayrıca başta okullardan başlamak üzere vatandaşlar her türlü vasıtayla bilgi edinme hakkının doğru şekilde kullanımı hususunda bilinçlendirilmelidirler.
- Kamu kurum ve kuruluşlarının personeline konuya ilişkin eğitimler verilmelidir.
- Bununla birlikte kamu kurum ve kuruluşları görev alanlarına ilişkin olarak ellerindeki tüm bilgi ve belgeleri "gizli" olmamaları kaydıyla internet üzerinden yayınlamalıdır. Bilgi edinme başvurularından ciddi bir bölümü kamu kurum ve kuruluşları-

nın ellerinde bulunan bu tür belgelere ilişkin taleplerden oluşmaktadır.

- Bilgi Edinme Hakkı Kanununda yer alan istisnalar tartışmaya açılmalı, istisnalar mümkün olduğunca daraltılmaya çalışılmalıdır.
- Ayrıca huzurlarınızda tartışmaya açmak istediğim, pek çok kişi tarafından oldukça radikal olarak tavsif edilebilecek bir öneri de Bilgi Edinme Kurumunun ihdas edilmesidir.

Uygulamada vatandaşlar bilgi edinme başvurularını, -posta yolu da kullanılmakla birlikte- genelde kamu kurum ve kuruluşlarının internet siteleri üzerinden yapmaktadırlar. Her kurum ve kuruluş bu iş için personel görevlendirmekte, gelen başvurular kayıt altına alınıp sonlandırılıncaya kadar birçok aşamadan geçmekte ve çok ciddi anlamda zaman ve emek harcanmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı için konuşmak gerekirse, bilgi edinme kapsamında bize gelen başvuruların %95'den fazlasının bilgi edinme hakkıyla ilgisi bulunmamaktadır. Buna rağmen biz gelen bütün dilekçelere işlem yapmakta ve ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirmekteyiz. Bu durumun birçok kamu kurum ve kuruluşu için geçerli olduğu söylenebilir. Denebilir ki bilgi edinme hakkı kullanılarak gelen her 100 başvurunun sadece 5 tanesi gerçekten bu kapsamdadır. Diğer başvuruların ise genelde iş ve maddi yardım talepleri olmak üzere çok çeşitli konularla ilişkisi bulunmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşları sadece bu 5 talebe bilgi edinme kapsamında işlem yapmaları gerekirken geriye kalan 95 talebe de işlem yapmakta ve muazzam bir zaman ve emek israfı ortaya çıkmaktadır. Sanıyorum ki Kanunun uygulamasında vatandaşlar ile kamu kurum ve kuruluşlarını direkt olarak karşı karşıya getirmek doğru bir tercih olmamıştır. Ne vatandaş neyin bilgi edinme kapsamında talep edilebileceğini bilmektedir, ne de kamu kurum ve kuruluşlarının bu iş için görevlendirdiği yüzlerce belki de binlerce kişiden oluşan personel bunu bilmektedir. Bu sorunun önüne geçmek için, vatandaşlarla kamu kurum ve kuruluşları arasında ara bir başvuru merciinin ihdası gerekmektedir. Tamamen konusunda uzman per-

sonelden oluşacak ve yeterli teknik altyapıya sahip olacak bu merci, vatandaşın bilgi edinme kanalıyla gelen bütün talepleri tasnif edecek, bilgi edinmeye girdiği değerlendirilen talepler ilgili kurum ya da kuruluşa elektronik ortam üzerinde anlık olarak aktarılacak, kapsam dışı olduğu değerlendirilen istemlerle ilgili olarak ise talep sahipleri bilgilendirilecektir. Bu kurumda yazılı evrak kullanılmayacaktır. Bütün iş ve işlemler elektronik ortam üzerinden yapılacaktır.

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulunun da eklenilebileceği böyle bir Kurumun ihdası, bilgi edinme başvurularıyla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarının zaman ve emek israfının önüne geçecek, vatandaşın ise bilgi edinme hakkıyla ilgili olarak bilinçlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bu tür bir kurumun ihdas edilmemesi durumunda alternatif çözüm yollarından biri olarak da bilgi edinme başvurularının sadece e-devlet üzerinden yapılması düşünülebilir. Böyle bir uygulamada her türlü talebini bilgi edinme diye gönderen kişiler bundan vazgeçecekler, amacı sadece bilgi edinme olan vatandaşlar ise şifreleriyle e-devlet hesaplarına girerek başvurularını gerçekleştireceklerdir. Posta yoluyla gelen başvurularda ise kurumlar bugüne kadar nasıl işlem yapıyorlarsa aynı şekilde işlem yapmaya devam edeceklerdir.

Avukat Volkan GÜLTEKİN
Şeffaflık Derneği Danışmanı

Sayın Meclis Başkan Yardımcım ve değerli katılımcılar; merhabalar. İstanbul'dan aranıza katılıyorum.

Konu derneğimizin çalışmalarıyla paralel olduğundan dolayı aranızdayız. Davet ettiğiniz için derneğimiz adına teşekkür ederim.

Bilgi edinme hakkıyla ilgili derneğimizin belli katkı ve çalışmaları olacaktır. Şöyle ki, öncelikle bir hak tartışması açısından bilgi edinme hakkını tartışmak istiyoruz.

Efendim, bilgi edinme hakkını öncelikle tarihsel olarak değerlendirmek gerekirse ülkemize yabancı bir hak değildir. Aslında denetim mekanizmaları açısından dünyayla ortak bir serencam da baktığımız zaman şöyledir: Basın Özgürlüğü Kanunu ile 1876 yılında İsveç'te aslında ilk vücut bulan bir halktan bahsediyoruz. Yine 1948 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 19'uncu maddesiyle de mevzuat alanına girmiştir. Amerika'da, Gün Işığında Yönetim ekolünün yansıması olarak 66 yılında Bilgi Edinme Özgürlüğü Kanunu ile vücut bulmuştur. Yine 76 yılında Amerika'da Gün Işığında Yönetim Yasası ile yerini sağlamlaştırmıştır. Bizim bunu takibimiz aşağı yukarı 2000'li yılları buluyor. Avrupa'ya yansıması ise İspanya Anayasasıyla 1978 yılında olmuş ve ilk anayasal güvence olarak bu şekilde vücut bulmuş bir haktan bahsediyoruz.

Yine Fransa'da Bilgi İşlem ve Fişler ve Özgürlükler Kanunu ile 1978 yılında Fransa'da mevzuat hayatına girmiş, İngiltere'de 90 yılında bilgi edinme kavramı önem kazanmış ama 2000 yılında belli yasalara dercolunmuştur. Anglosakson ekolü Kıta Avrupası ekolünden biraz daha farklı kanunlaştırma faaliyeti yapmıştır.

Bizde ise 1999 yılında Helsinki Zirvesi sonrası katılım ortaklığı belgemizle beraber 58'inci Hükümet Programı'nda Kopenhag Kriterleri çerçevesinde yer bulmuştur. Anayasamızda 3/10/2001 tarihinde 4709 sayılı Kanunla değişikliğe gidilmiştir. Biliyorsunuz medeni ve siyasi haklar ve ekonomik ve sosyal haklar, yani ikiz sözleşmeler dediğimiz Birleşmiş Milletlerin bu sözleşmelerinin anayasamıza dercolunduğu dönemdir. Ben bir avukatım mesleğim itibarıyla, bakıldığı zaman ne mutludur ki ülkemizde 2'nci maddeyle ilk defa avukatlık Kanununda vücut bulmuştur. Kamu kurumlarına avukatların bilgi taleplerine yardımcı olmasına dair bilgi verme zorunluluğu getirilmiştir.

Bilgi edinme hakkı biliyorsunuz kamu reformu yasa tasarılarımızla beraber vücut bulmuş ve 2003 yılında malumunuz olduğu üzere yasalahaşmıştır.

Bilgi edinme hakkı uluslararası alanda hak kategorisi açısından üçüncü kuşak haklar arasında sayılan bir haktır ama hakların gelişme aşaması itibarıyla birinci kuşak haklar, üçüncü kuşak haklar üçüncü kuşak olmadan kullanılamaz duruma gelmiştir.

Dolayısıyla üçüncü kuşak haklar da birinci kuşak haklar kuvvetinde olmuştur ve şöyle yorumlayabiliyoruz: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi gibi bir denetim mekanizması güvencesindedir. Anayasal güvencededir. Bizde de 2010 yılında 12 Eylül referandumuyla 74'üncü maddemizin adını değiştirdik, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı verildi. Söz konusu maddeyle, artık bizim ülkemiz de bilgi edinme hakkı anayasal bir güvence altına alınmıştır. Onun için onuncu yılında bu çalışmayı çok değerli buluyorum.

Şimdi, üçüncü kuşak haklar açısından şöyle bir değerlendirme yapmak gerekirse teminat altında olan hakların bir denetim mekanizmasına kavuşması gerekiyor. Bizim denetim mekanizmalarımızın içerisinde bir tanesi, Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruludur. Sayın Başkanımız da aramızda bildiğim kadarıyla. Biliyorsunuz vatandaşlara kamu kurumlarınca bilgi verilmediğinde Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna itiraz hakları var. İnsanların, buradan da ret olunması durumunda veya istenen bilgi ve belge tatmini sağlayamadığında vatandaşımız idari yargıya gidebiliyor. İdari yargıyı tükettikten sonra da 27 Eylül ile beraber yeni uygulanmaya başlanan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkını kullanabiliyor.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 13'üncü maddesine göre etkili bir hukuk yolu olması gerekiyor. İç hukukumuzdaki bu sililenin bütünlüğü etkili mi değil mi onu test etmemiz gerekiyor. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine gitmeden önce sanırım iki yıl kadar bize müsaade etti. Yani Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, etkili mi değil mi bu süreçte diye.

Etkililiği açısından şunu tartışabiliriz: Kamu denetçiliği, ombudsmanlık dediğimiz ve aslında çıkış kaynağı ülkemizde vücut bulmuş bir kurum var bunların yanında. Tarihselliği de şöyle: İsveç Kralı 12. Charles Osmanlıya sığındığı zaman 18'inci yüzyılda

burada şunu görmüş, “Kadil Kudat” adında bir kadılık makamı var ve idarenin işlem ve eylemlerini dolayısıyla vatandaş şikâyetlerini kabul edebilen, padişah işlemlerini bile inceleyebilen bir makam. Denetim mekanizması. Bunu çok etkili bulmuş ve İsveç’e döndüğünde 18’inci yüzyılda kendi ülkesinde uygulamış. 1809 yılında İsveç Anayasası’nda parlamentodan geçirtip 12’nci ve 6’ncı maddelerinde yer bulmuş. Bize gelişi, ne yazık ki iki yüzyıl sonra tekrar eski kurumumuza kavuştuk. Kamu denetçiliği 28 Mart itibarıyla başvuru almaya başladı

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu, etkililik açısından şunu söyleyeyim: 2005 yılında olumlu kararlarını gördük. Bazı kamu kurumları yapılan bilgi edinme hakkı başvurularını cevapsız bırakmaya başlamışken, 2005 yılında Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu içtihat niteliğinde bir kararla “Cevapsız bırakmaya hakkınız yoktur, menfi, müspet cevap vermek zorundasınız.” demiştir. Anayasanın 40’ıncı maddesi uyarınca gerekçe olmalı, gösterilecek kanun yolunu da belirtmek durumundasınız diye kararlar verilmiştir.

Efendim, bununla beraber şunu söylemek lazım: Tüm silsile hâlinde yollar tüketildiğinde Anayasa Mahkememizin buna dair bakış açısı nasıl olacaktır? Çok yeni bir uygulama, akademik makalelerden değerlendirmemiz şu: Alman sisteminin kabul edildiğine dair tartışmalar var. Bizde eskiden biliyorsunuz ana muhalefet partisi, Mecliste yeterlilikle beraber iptal başvurusu yapılabiliyordu. Ya da davalarda itiraz başvurusu, mahkemelerin başvurusuyla kanun denetiminde yapılabiliyordu. Şimdi, bireysel başvuruda kanunun Anayasa uygunluk denetimine de yol açıyor, bu açıdan ileri bir durum olacaktır. Dolayısıyla kanunlarımızın bilgi edinme hakkı hususunun değerlendirmesi açısından çelişkileri giderebileceğinin etkili bir yol olacaktır.

Kısaca değerlendirmek gerekirse İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi 10’uncu madde açısından şunu diyor: Devletin negatif yükümlülüğü vardır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararından bir örnek vermek istiyorum. Leander, bir İsveç vatandaşı olarak deniz kuvvetleri

müzesinde işe başlamış. Leander hakkında GBT bilgisi toplanmış, bu bilgiye dayanarak da üç ay sonra işten çıkarılmış. Leander de niye çıkarıldığına dair bilgi edinmek istemiş. Gizlidir diye bilgisi verilmemiş. İç hukuk yollarını tüketip Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yollamış. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, genel olarak şu değerlendirmeyi yapmış:, yapılan başvuruda devletin gizlilik hakkıyla, yani saklama hakkıyla vatandaşın bilgi edinme hakkı arasında bir denge bulunmasının gerekliliğini belirtmiştir. Bu dengeyi nasıl bulacağız? Ombudsmanlığı bu yüzden anlattım. İsveç'te üç ayrı ombudsmanlıktan bahsediliyor, biri adalet şansölyesi, biri parlamento ombudsmanı, bir ombudsmanlık makamı daha var, üç ayrı denetimle beraber yapılıyor. Devlet kamu otoritesinde çalışan memurunun da bilgilerinin gizliliğini tutmakla yükümlüken, vatandaş da kendi bilgi edinme hakkının nasıl kullanılacağı dengesinin bağımsız kurullar tarafından sağlanması gerektiğini söylemiştir.

Şimdi buna dair Bilgi Edinme Yasası'na buradan hemen bir geçiş yapmak gerekirse yasamızın 14 maddesi hak tanıyor. 17 maddesi hak nasıl sınırlandırılır onu anlatıyor. Yasanın ruhu itibarıyla bir sorun var. Kanunun son iki maddesi zaten yürürlük maddesidir. Şimdi yasaya bir eleştirimiz de şudur. Bunu kısıtlayan maddelerden biri ticaret sırrı niteliğindeyse bilgi vermeyebilirsiniz, devlet sırrıysa bilgi vermeyebilirsiniz demektedir. Şimdi, devlet sırrına ve bugüne dair kanun faaliyetimi yoktu. Bu yasa tasarısı olarak kalmıştı. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 47 ve 125'inci maddesinde vardı. Devlet sırrına dair tanımlama vardı ama kanunlaştırma faaliyeti açısından bir tanım yoktu. Dolayısıyla Bilgi Edinme Yasası'nda bugüne kadar kamu görevlileri olarak devlet sırrıdır deyip bilgi verilmediği zaman Anayasaya aykırı işlem yapmış olduk. Nedeni şu: 13'üncü maddesi der ki, Anayasa' daki hak ve özgürlükler ancak kanunla sınırlanabilir. Ama kanunda bir sınırlama yok, devlet sırrı tanımı olmadığı için içtihatla sınırladık, kendi görüşümüzle sınırladık, dolayısıyla hukuka aykırı oldu. Kendi sistemimize aykırı oldu. Sivil toplum tarafı olarak, Devlet sırrı yasamızın bir an önce çıkması gerektiğini düşünüyoruz. Yine ticari sır yasasının bir

an önce çıkması gerekiyor. Bununla beraber kişisel verilerin korunması hakkında Kanunun bir an önce çıkması gerekiyor.

Son olarak şunu söyleyeyim: Sadece hak kategorisinde olanları tartışıyoruz ama ekonomiye dönüşümü açısından da başka makaleler okuduk, tartışmalar yaptık. Şöyle söyleyeyim: Amerika yeni bir uygulamaya gitti Barack Obama yönetimiyle beraber, bütün bilgileri vatandaşa açtı. Ülkesine katma değer sağladı.

Örnek verecek olursak, meteoroloji bilgisi var devletin, şu bölgede, Kaz Dağları'nda ben kaynak su faaliyeti yapacağım, kaynaktan su alacağım ve bunu satacağım, ülkeye KDV sağlayacağım. Oradaki mineral değerleri kimin elinde vardır, yeniden araştırmaya gerek yok, işte hangi kurumumuzun elindeyse oradan alınmalı. Devlet bunun için vatandaştan belli bir miktar para istiyor.

Şu anda Amerika bu bilgileri bedava siteye koymuş; "Alın ekonomide kullanın, bilgiyi tekrar salınımlı hâle getiriyorum, akışkan hâle getiriyorum, işleyin, yeniden üretin bu bilgiyi, ekonomiye kazandırın." diyor.

Avrupa Birliği de aynı şeyi yapmaya çalışıyor bütün Avrupa genelinde, 9,5 milyar dolar değerinde bilgi akışını açık tutmuş kamunun harcadığı değerle, bunun dönüşümü ekonomiye 68 milyar dolar olmuş. İsveç ve İngiltere Avrupa Birliğinden ayrılmış Amerika sistemini uygulamaya çalışıyor. Bizim mevzuatımıza baktım, istatistik kurumlarımıza baktım orada daha çok "kamu kaynağını, kamu bilgisini nasıl daha pahalıya veririze dair mevzuatlar okudum. Bu açıdan yol almamız gereken şeyler olduğunu düşünüyorum.

Bir de Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulunun istatistiklerini size sunmak istiyorum. Başkanımız burada ama, diğer ülkeler 30 binlerde, Avustralya, Romanya 800 binle başlamış şimdi 300 binlerde, bizim ülkemiz 2004 yılında 864 binle başlamış ancak 2004 yılında yasanın çıkmasıyla beraber 864 bin başvuru almış. Bu oran düşmesi gerekirken, şeffaflaşıyoruz, bilgiyi paylaşıyoruz ya, 2010 yılında 1.353 başvuru var, 2011'de 1.423 başvuru var. Rakamlar şunu söylüyor: Bilgiyi paylaşmıyoruz. Bilgiyi kısıyoruz, başvuru sayısını artırıyoruz. Olması gereken ise şu: İstenen bilgilerin

istatistiği yapılır, sitemize koyarız, bilgi istenmese bile sunulması gerekir.

Çok uzatmayacağım, sabrınızı da zorlamak istemiyorum, şöyle bir şeyle bitirmek istiyorum: Şimdi, özelleştirme yasalarımız var biliyorsunuz. Ne diyor Bilgi Edinme Yasamız? Kamu kurumu ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bilgileri paylaşır. Örnek verecek olursak İstanbul'un elektriğini dağıtan TEDAŞ şirketiyken bilgiyi alırken şimdi özelleşti BEDAŞ olduktan sonra BEDAŞ'ın İnternet sitesine girdim, bilgi edinme yapamıyorum. Başvuru yaptım, almıyorlar. Özelleştirmeyle beraber bilgi edinme hakkımız da elimizden alınıyor. Bunun da yasalara geçmesi gerekiyor. Onlar kamu faaliyeti yapan tekel niteliğindeki kuruluşlar. Benim elektriğimi neye göre dağıtıyorsunuz, neye göre sağlıklı işlem görüyorsunuz, altyapı durumunuz nedir? Mesela elektrik voltaj ayarlamasında sıkıntıya gittiğinde benim beyaz eşyam bozulabiliyor, ben bunun tazminat davasını kime açacağım?

Son olarak şunu söyleyeyim: Amerikan sivil özgürlükler birliğinin bir mottosu var, şöyle söylüyor: Özgürlük kendisini koruyamaz, özgürlüğünüzü sürekli olarak korumazsanız ona sahip olamazsınız diyor. Vatandaş düsturu da bu olmalı. Çünkü vatandaş kamuyu çalıştırmak zorunda, vatandaşın buna katılımında çok önemli katkıları olması gerektiğini düşünüyorum.

Kolay gelsin, iyi çalışmalar diliyorum, saygılar sunarım.

Dr. Kemal KAYA

**TBMM Genel Sekreter Yardımcısı Vekili
Çalıştay Moderatörü**

Sayın milletvekilim, sayın misafirlerimiz, değerli katılımcılar; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Hepiniz Türkiye Büyük Millet Meclisine hoş geldiniz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde gerçekleştirilen ve Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı tarafından organize edilen bu çalıştayda moderatörlük görevini ifa etmekten dolayı onur duyduğumu ifade etmek istiyorum.

Organizasyonun ifasında emeği geçen Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı personeline teşekkür etmek istiyorum. Hakikaten son bir ayda yoğun bir şekilde çalıştılar.

Açılış konuşmaları biraz beklenenden uzun sürdü bu sebeple ben açılış notlarımı kısa geçmek istiyorum.

Bu çalıştay fikrinin nereden çıktığını belirterek başlamak istiyorum. Daha önce kamu kuruluşlarının basın ve halkla ilişkiler başkanları ve basın müşavirlerinin katılımlarıyla toplantılar yapılmıştı. Bunların ilkinde Türkiye Büyük Millet Meclisi ev sahipliği yaptı, daha sonra Rekabet Kurumu. Buradaki ana konulardan biri bilgi edinme hakkında yaşanan problemler, uygulamalarla ilgili hususlardı, dolayısıyla bu çalıştay fikri buradan çıktı.

Hepimizin bildiği gibi Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisinden 9/10/2003 tarihinde geçti ve 24/10/2003 tarihli Resmî Gazete’de yayımlandıktan sonra bu tarihten altı ay sonra yürürlüğe girdi. Kanunun amacı 1’inci maddesinde de belirtildiği gibi demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkeleri çerçevesinde gerçek ve tüzelkişilerin bilgi edinme haklarını kullanmalarını sağlamaktadır.

Demokratik ülkelerde bilgi edinme hakkı temel hak ve özgürlüklerin kullanılması bağlamında vazgeçilmez bir hak olarak görülmektedir. Bu hakkı kullanmak isteyen vatandaşlara en iyi hizmeti sunmak ve görevimizi layıkıyla yerine getirmek biz kamu kurum ve kuruluşlarının görevidir.

Yaklaşık on yıldır uygulanmakta olan bu kanunun elbette ki tadil edilecek yönleri olacaktır. Başlangıçta öngörülmeyen hususlar olmuştur. Sabah açılış konuşmalarında da bunlar hem sivil toplum hem kamu kuruluşları tarafından ifade edildi. Kanunun uygulamada aksayan yönlerinin tespiti, çıkarılması, gereken ilave düzenlemelerin hayata geçirilmesi açısından bu çalıştay oldukça anlamlı olacaktır, ümit ediyorum verimli raporlar çıkacaktır.

Katkı sağlayacağınıza inandığımız tüm temsilci arkadaşlara şimdiden teşekkür etmek istiyorum.

Çalışmamızın ne şekilde olacağını belirtmek istiyorum. Sayın Genel Sekreterin de ifade ettiği gibi çalıştayımız üç temel eksen

üzerinde kurulmuş çalışma grupları marifetiyle yürütülecektir. Bunlardan ilki Hazine Müsteşarlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanı Sayın Mustafa Akmaz koordinatörlüğündeki Mevzuat ve Uyuşmazlıklar Çalışma Grubu. İkinci olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Müdür Yardımcısı Sayın Dr. Mustafa Biçer koordinatörlüğünde Kamu Anlayışı ve Kurumsal Sistem Örnekleri Çalışma Grubu. Üçüncü çalışma grubumuz da Türkiye Büyük Millet Meclisi Müdür Yardımcısı Sayın Dr. Fahri Bakırcı koordinatörlüğünde Vatandaş Algısı Çalışma Grubudur.

Sabah kayıt masalarında arkadaşlarımız hangi grupta yer almak istediğini sordu, herhâlde herkes hangi grupta çalışacağını biliyor. İsim listeleri de her çalışma masasının üzerinde şu anda bulunuyor. Eğer hatırlanmıyorsa çalışma masalarına bakılıp nerede görev alınacağı öğrenilebilir.

Çalışma masalarında koordinatörlerimiz sizleri çalıştay usulü hakkında bilgilendirecekler.

Saat 13.30'da çalıştayımızın birinci oturumuna geçilecek. 14.30'da ve yahut da koordinatörlerimizin belirleyeceği bir saatte, iletişim arası verilecek.

Çalıştayımızın ikinci oturumu 16:00'ya kadar sürecektir. Bu süreçte her çalışma grubundan çalışmalarını tamamlamış olmalarını bekliyoruz.

Yine bu ikinci oturumdan sonra koordinatörlerimiz katılım belgelerini katılımcılara takdim edeceklerdir.

Çalışmaya ilişkin değerlendirmelerimizi yapmak üzere saat 16.00'da yine bu salonda toplanacağız.

Katılımlarınız için şimdiden teşekkür ediyor, herkesi ilgili bulunduğunuz çalışma masasına davet ediyorum.

1. MEVZUAT ve UYUŞMAZLIKLAR ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Grup Koordinatörü Mustafa AKMAZ
Hazine Müsteşarlığı Strateji Geliştirme Dairesi Başkanı

TESPİT

Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 2'nci maddesinde kapsam “kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları” olarak belirtilmiştir. Ancak;

- Kanunda kamu kurum ve kuruluşlarının tanımı yapılmadığından (veya bunların listesi sunulmadığından), vatandaşlar, bilgi edinme başvurusunda bulunacakları bir örgütün kamu kurum ve kuruluşu niteliğinde olup olmadığını değerlendirmekte zorlanabilmektedir.
- Tekel niteliğindeki kamu hizmetlerini yürüten ve/veya imtiyaz sözleşmeleri uyarınca kamu mal ve hizmeti üreten özel şirketlerin (elektrik ve doğal gaz dağıtım şirketleri, telekom şirketleri) kapsamda bulunmaması önemli bir eksikliktir.
- Dernek, vakıf ve kooperatiflerin faaliyetleri hakkında toplumun bilgi sahibi olması gerekmektedir. Ancak, anılan yapılar 4982 sayılı Kanunun kapsamı dışındadır.
- Bankalar, telekom şirketleri, sigorta ve özel emeklilik şirketlerine yönelik olarak oldukça yoğun tüketici şikâyetleri olmaktadır. Anılan şirketler Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında bulunmadığından tüketiciler haklarını Bilgi Edinme Sistemi üzerinden kamu idareleri nezdinde aramaktadır.

ÖNERİ

4982 sayılı Kanunda;

- Kamu kurum ve kuruluşlarının açık tanımının yapılması ve kanun kapsamındaki tüm kurum ve kuruluşların açık listesinin kanuna ekli cetveller olarak gösterilmesi,

- Tekel niteliğindeki kamu hizmetlerini yürüten ve/veya imtiyaz sözleşmeleri uyarınca kamu mal ve hizmeti üreten özel şirketlerin (elektrik ve doğal gaz dağıtım şirketlerin, telekom şirketleri) kanun kapsamına alınması,
- Dernek, vakıf ve kooperatiflerin kanun kapsamına alınması,
- Bankalar, telekom şirketleri, sigorta ve özel emeklilik şirketlerine yönelik şikâyetlerin yönetimine ilişkin düzenlemelerin eşgüdümlü hale getirilmesi önerilmektedir.

2. BİLGİ EDİNME BAŞVURULARINA CEVAP VERİLMEMESİ VEYA KISMEN CEVAP VERİLMESİ

TESPİT

- Bilgi Edinme Hakkı Kanununda “bilgi”, “belge”, “devlet sırrı”, “ticari sır”, “bilginin gizlilik dereceleri” ile “ihbar”, “şikâyet” ve “öneri” kavramlarının tanımlanmamış olması idarelerin Kanunun istisna maddelerini yorumlamada keyfi davranmalarına yol açabilmektedir.
- 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 27’nci maddesinin “*Tavsiye ve mütalaa talepleri bu Kanun kapsamı dışındadır.*” hükmü nedeniyle idarenin temel hakları doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen işlemleri dâhil, tesis ettiği işlemlerin gerekçe ve dayanaklarının sorulmasına yönelik bilgi edinme başvuruları olumsuz cevaplandırılmaktadır. Oysa idari işlemlerin gerekçelerinin ve yasal dayanaklarının bilinebilirliği, Bilgi Edinme Hakkı Kanununun da dayanaklarından olan demokratik, şeffaf ve hesap verebilir yönetim ilkelerinin hayat bulabilmesi açısından büyük önemi haizdir.
- 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 9’uncu maddesi uyarınca, istenen bilgi veya belgelerde, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler ile açıklanabilir nitelikte olanların birlikte bulunması ve bunlar birbirlerinden ayrılabilmesi

halinde, söz konusu bilgi veya belgelerin, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler çıkarıldıktan sonra başvuranın bilgisine sunulması gerekmektedir. Ayırma gerekçesi başvurana yazılı olarak bildirilmek zorundadır. Ancak, söz konusu madde ayıklanacak bilgilerin niteliği konusunda yeterli açıklık içermektedir. Bu madde hükmünde geçen “gizlilik dereceli” veya “açıklanması yasaklanan bilgiler” ifadeleri keyfi yorumlanmaya açık, yeni istisna halleri oluşturmaya müsait görünmektedir.

- 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nun 7’nci maddesinin “*Kurum ve kuruluşlar, ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz cevap verebilirler.*” hükmü uygulamada en çok ileri sürülen ret gerekçelerinden birisini oluşturmaktadır. Bu hükümde belirtilen ret gerekçesi kurum ve kuruluşlar tarafından zaman zaman başvuruların cevaplandırılmaması için istismar da edilebilmekte ve kötüye kullanılabilir.

ÖNERİ

- Bilgi Edinme Hakkı Kanununda; kapsam dâhilindeki tüm idarelerde uluslararası standartlar ve en iyi uygulamalar çerçevesinde bir bilgi yönetim sisteminin tesis edilmesinin zorunlu hale getirilmesi önerilmektedir. Bahse konu sistem kapsamında;
  - Kurumsal mimariye uygun olarak bilgi mimarisi modellerinin oluşturulması,
  - Benimsenen bilgi mimarisi modellerine uygun olarak vatandaşın “bilgi özgürlüğüne” maksimum düzeyde hizmet edecek yeterliliğe sahip kurumsal internet sitelerinin oluşturulması,
  - Kurumsal internet siteleri bilgi yönetim modelleri, bilgi mimarisi, içerik ve tasarım yönetimi konularında ulusal düzeyde standartların belirlenmesi,

- Bilgi yönetimi süreçlerinin temel adımlarının (bilgi toplama, bilgi üretimi, bilgi depolama ve bilgi paylaşımı) ve temel ilkelerinin tanımlanması,
- Bilgi yönetimi metodolojilerinin ve temel yönetim fonksiyonlarının ortaya konulması,
- Bilginin gizlilik ve kritiklik seviyelerinin kriterleriyle birlikte açıkça tanımlanması, önerilmektedir.
- Bilgi Edinme Hakkı Kanununda; “İhbar”, “şikâyet” ve “öneri” kavramlarının tanımlanması, bunların her birine ilişkin başvuru, takip, yönetim ve denetim süreçlerinin belirlenmesi önerilmektedir.
- Kişilerin çalışma hakkı, eğitim hakkı, mülkiyet hakkı vb. anayasal haklarını etkileyecek nitelikte sonuç doğuran işlemlerin gerekçeleri ve yasal dayanakları hakkında Bilgi Edinme Hakkı Kanunu vasıtasıyla bilgi sahibi olabilmelerine imkân sağlamak ve bu hakkı güvence altına alabilmek bakımından 4982 sayılı Kanunun 27’nci maddesinin sonuna “ **idari işlemlerin gerekçeleri ve yasal dayanaklarına ilişkin bilgi talepleri, tavsiye veya mütalaa talebi olarak değerlendirilemez.**” şeklinde bir hüküm eklenmesinde isabet olacağı düşünülmektedir.
- 4982 sayılı Kanunun gizli bilgileri ayırarak bilgi veya belge vermeye ilişkin 9’uncu maddesi ayıklanacak bilgilerin niteliği konusunda açık hale getirilmesi ve “gizlilik dereceli” veya “açıklanması yasaklanan bilgiler” ifadelerinin keyfi yorumlanması engellenecek biçimde revize edilmesi tavsiye edilmektedir.
- 4982 sayılı Kanunun 7’nci maddesine, kurum ve kuruluşlara ayrı ve özel bir çalışma gerektirmesi nedeniyle verilen ret cevaplarında istenen bilgi veya belgenin oluşturulmasının niçin ayrı ve özel bir çalışma gerektireceği konusunda bir açıklamada bulunma yükümlülüğü getiren bir hüküm ilave edilmeli, bu şekilde itiraz halinde ret cevaplarının gerçekçiliği konusunda Kurulca

sağlıklı bir değerlendirme yapılabilmesine imkân tanınmalıdır. İlave olarak, ayrı ve özel bir çalışma gerektirmekle birlikte, kimi zaman açıklanması ile ortaya çıkacak olan kamu yararı çok önemli olan belge ve bilgiler için bu madde hükmünün uygulanmayacağı ve bu konudaki duruma özel nihai kararın Kurul tarafından verileceği şeklinde bir hükmün de maddeye eklenmesi önerilmektedir.

3. BİLGİ EDİNME HAKKININ KULLANIMINDA SUİSTİMALLER

TESPİT

- Bilgi edinme hakkının kullanılmasında suistimaller yaşanabilmekte, kimi kişiler şahsi husumet veya taciz amacıyla idarenin işleyişini sekteye uğratabilecek ve neticede kamu yararını baltalayacak şekilde çok sayıda, tekrar, mahiyetinde bilgi edinme başvurularında bulunabilmektedirler. Özellikle personel sayısı kısıtlı olan yerel yönetimler ve küçük idarelerde bu durum, sınırlı sayıdaki personelin asli görevlerini bırakarak, bu tür başvurular için mesailerinin önemli bir kısmını harcamalarına neden olmakta, bu durum da hem iyi niyetle bilgi edinme veya dilekçe hakkını kullanan vatandaşların gerekli özeni görmesini engellemekte hem de yürütülen kamu hizmetlerinin taciz niteliğini almış bu tür başvurular dolayısıyla harcanan zaman ve kaynak nedeniyle aksamasına neden olmaktadır. İlave olarak, kanunda bilgi edinme hakkının kötüye kullanımının (bilgi edinme hakkı kullanılarak öğrenilen bilgilerin ticari amaçlarla kullanılmasının, manipülasyon amaçlı sahte başvurular yapılmasının vb.) engellenmesini sağlayacak mekanizmaların tanımlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır.
- Kamu kurumlarına suç teşkil eden konulara ilişkin ihbarda bulunan vatandaşların kimliklerinin Bilgi Edinme Hakkı Kanunu hükümleri gereğince açıklanıp açıklanamayacağı uygulamada

sıkıntılar yaratmaktadır. Diğer taraftan, ihbarın haksız çıkması durumunda ihbara konu eylemlerle ilişkilendirilen kişiler mağduriyet yaşayabilmektedir.

ÖNERİ

- Kanunda bilgi edinme hakkının kötüye kullanımının ve manipülasyon amaçlı sahte başvurular yapılmasının engellenmesini sağlayacak mekanizmalar tanımlanmalıdır. İlave olarak, bilgi edinme hakkı kullanılarak öğrenilen bilgilerin ticari amaçlarla kullanılmasının engellenmesi amacıyla, kanunun ve yönetmeliğin uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.
- Kaçakçılık, organize suç örgütü kurma, kamu düzenine, sağlığına, devletin güvenliğine karşı suçlar gibi konularda yapılan ihbarların sahiplerinin korunması amacıyla, ihbar sahiplerinin kimlik bilgilerinin saklı olacağı şeklindeki bir hükmün Bilgi Edinme Hakkı Kanununa eklenmesinde yarar olacağı düşünülmektedir.
- “Görevler Ayrılığı İlkesi”, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda, her bir kamu idaresince tesis edilmesi öngörülen İç Kontrol Sisteminin önemli bir standardıdır. Bu çerçevede, bilgi edinme sisteminin bir parçası olan ihbar mekanizması üzerinden gelecek başvuruların, görevler ayrılığı ilkesine uygun olarak, ihbar edilen birim/kişi tarafından cevaplanmaması ve bağımsız bir göz tarafından değerlendirilmesi kritik öneme sahiptir.
- Modern kamu yönetimi ve kurumsal yönetim ilkelerine uygun olarak, bilgi edinme talepleri yönetim süreci, süreçteki suiistimalleri ve diğer riskleri minimize edecek şekilde kamu iç kontrol standartları ile uyumlu bir süreç olarak kurgulanmalıdır. [Bkz. Ek: M. Duman (2012), Bilgi Edinme Hakkına İlişkin Taleplerin Yönetimi: Sistem Analizi ve Tasarımı Önerisi, Hazine Uzmanlık Tezi, Ankara, Bölüm 7, s. 144-190]

4. BİLGİ EDİNME HAKKI KANUNU KAPSAMINDA CEZAİ YAPTIRIMLAR

TESPİT

- 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 29'uncu maddesinin “Bu Kanunun uygulanmasında ihmâli, kusuru veya kastı bulunan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında, işledikleri fiillerin genel hükümler çerçevesinde ceza kovuşturması gerektirmesi hususu saklı kalmak kaydıyla, tâbi oldukları mevzuatta yer alan disiplin cezaları uygulanır. Bu Kanunla erişilen bilgi ve belgeler ticarî amaçla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.” hükmünde ifade bozukluğu bulunmaktadır.
- Ayrıca, Kanunun uygulanabilirliğinin ve yaptırım gücünün artırılması açısından ihmal, kusur ve kasit durumda uygulanacak idari ve adli cezanın ne olduğunun açık bir şekilde ifade edilmesi önem taşımaktadır.

ÖNERİ

- 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 29'uncu maddesine ilişkin olarak yukarıda belirtilen ifade bozukluğunun giderilmesi gerekmektedir.
- Türk Ceza Kanununun 1'inci maddesinde belirtilen; “**Kanunun sarıh olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez. Kanunda yazılı cezalardan başka bir ceza ile de kimse cezalandırılmaz.**” hükmü çerçevesinde ve ayrıca düzenlemenin uygulanabilirliğinin ve yaptırım gücünün artırılmasını teminen; ihmal, kusur ve kasit durumlarında uygulanacak idari ve adli cezaların neler olduğunun açık bir şekilde ifade edilmesi önerilmektedir.

5. MEVZUATTA AÇIK HALE GETİRİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

TESPİT

- Bilgi edinme hakkı ile BİMER ve dilekçe hakkının kullanımı uygulamaları genellikle birbirine karıştırılmaktadır. Bahse konu uygulamalar arasında standart birliği bulunmamaktadır.
- Bilgi edinme ücretinin belirlenmesine ilişkin yöntem konusunda kamu idareleri zaman zaman tereddüt yaşayabilmektedir.
- 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 28'inci maddesinde yer alan “Gizliliği kaldırılmış olan bilgi veya belgeler, bu Kanunda belirtilen diğer istisnalar kapsamına girmiyor ise, bilgi edinme başvurularına açık hâle gelir.” hükmü ile 5'inci maddesinin bu Kanunda sayılan istisnalar dışındaki her türlü bilgi ve belgenin başvuru sahiplerinin erişimine açılacağı yönündeki hüküm çelişmektedir.
- Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin 20'nci maddesinin “belirtilen süreler içinde, kurum ve kuruluşlar tarafından başvuru sahibine olumlu veya olumsuz herhangi bir cevap verilmemesi halinde başvuru, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca altmış günü geçmesiyle reddedilmiş sayılır.” hükmü zımni ret işleminin ne zaman gerçekleşmiş sayılacağı konusunda tereddüt oluşturmakta ve uygulamada hem on beş işgünü hem de altmış gün zımni ret süresi olarak kabul edilmektedir.
- Bilgi edinme taleplerine cevap verme işleminden sonra talepler, yalnızca yıllık faaliyet raporlarına yansıtılmakta, çoğu zaman idarelerin kamuoyuna proaktif olarak sundukları bilgi ve belgeleri, bilgi edinme taleplerinde sorulan sorulara göre revize etmek konusuna yönelik sistematik analizler yapılamamaktadır. Ayrıca, bilgi edinme taleplerinin yeterince incelenerek ana-

liz edilmemesinden dolayı, talep metinlerinde yer alabilecek yenilikçi fikirler, yolsuzluk-usulsüzlük gibi durumları içeren masum bilgiler ve vatandaşın kamu yönetiminden kaynaklanan sıkıntıları gibi hususlar fark edilememekte veya ilgili idare tarafından yeterince değerlendirilememektedir.

- Yabancı uyruklu kişilerin yaptıkları başvuruların değerlendirilmesinde, karşılıklılık ilkesinin nasıl yorumlanması gerektiği konusunda idarelerce zaman zaman sıkıntı yaşanmaktadır. Ayrıca, yabancı uyruklu kişilerin bilgi edinme başvurularını Türkçe yapmaları zorunluluğunun ve bu zorunluluğun yönetmelikle düzenlenmiş olması durumunun gözden geçirilmesi gerekmektedir.
- Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca, başka bir kanun kapsamında yapıldığı belirtilmeyen başvuruların bilgi edinme hakkı olarak değerlendirilmesi Bilgi Edinme Birimleri üzerinde ciddi iş yükü artışı oluşturmaktadır.

ÖNERİ

- Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma haklarının kullanımına ilişkin sistemlerin; öneri, ihbar ve şikâyet mekanizmalarını da kapsayacak şekilde tek bir mevzuat düzenlemesi ile ele alınmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, başvuruların tesis edilecek bir merkezi bilgi sistemi üzerinden alınması (tek pencere uygulaması), başvuru türüne göre tasnif edilip ilgili idarelerce cevaplanmasının sağlanması önerilmektedir. Söz konusu hakların kullanımında uygulamalar arasında eşgüdüm ve standart birliğinin sağlanması önem taşımaktadır. Anılan sistemin TBMM Dilekçe Komisyonu ile bağlantısının kurulması tavsiye edilmektedir.
- Kanunda bilgi edinme ücretinin belirlenmesine ilişkin yöntemin anlaşılabilir, açık ve sade biçimde belirlenebilmesine yönelik düzenleme yapılması önerilmektedir. Bilgi ve belgelerin

fiziksel (basılı) ortamda gönderilmesinin yanı sıra güvenli elektronik ortamlarda da iletilebilmesi esnekliği bulunmalıdır.

- 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 28'inci maddesinin "Gizliliği kaldırılmış olan bilgi veya belgeler, bu kanunda belirtilen diğer istisnalar kapsamına girmiyor ise, bilgi edinme başvurularına açık hâle gelir." hükmünün Kanun metninden çıkartılması gerektiği düşünülmektedir.
- Bilgi edinme başvurusunun cevaplandırılması için tanınan ve 4982 sayılı Kanunun 14'üncü maddesinde belirtilen 15 iş günü veya bazı durumlarda 30 iş günlük cevap verme süresi sonucunda, cevap verilmemesi durumunda zımnî ret işleminin gerçekleşeceği konusunda, Kanuna açık bir ifade konulması faydalı olacaktır. Ayrıca şu ana kadar Kurul İlke Kararları ile düzenlenmiş olan başvuru ve itiraz sürelerinin başlangıçları ve tebligat usulleri de yönetmelikte açıklıkla düzenlenmelidir.
- Bilgi edinme talepleriyle sorulan soruların ve verilen cevapların, idareler tarafından sistematik analizlerle değerlendirilmesi ve analiz sonuçlarına uygun olarak kamuoyuna proaktif olarak sunulan bilgi ve belgelerin kapsamının zenginleştirilmesine yönelik bir düzenleme yapılmasının vatandaşın bilgi edinme hakkı yerine bilgi edinme özgürlüğünün daha etkin kullanılmasını temin edeceği değerlendirilmektedir.
- Bu bağlamda, belirli bir sayının üzerinde (ör. 5 defa), aynı sorunun kurum/kuruluşa sorulmuş olması durumunda, sorunun ve kurumsal cevabın anonimleştirilerek (kişisel bilgiden arındırılarak) sistemde oluşturulacak Sıkça Sorulan Sorular modülünde yayımlanması tüm kamu kurum ve kuruluşları için zorunlu hale getirilebilir. Bunun için merkezi sistemde bir *Sıkça Sorulan Sorular* modülünün oluşturulması, soru-cevapların kurum/kuruluşlara ya da hizmete göre kategorize edilmesi ve bu alanda vatandaş tarafından arama yapılmasına izin verecek bir arama motoru ile sistemin desteklenmesi önerilmektedir.

- Yabancı uyruklu kişilerin yaptıkları başvurulara yönelik olarak karşılıklılık ilkesinin nasıl yorumlanması gerektiği konusunda Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulunun Dışişleri Bakanlığı ile koordineli bir biçimde rehberlik hizmeti üretmesi sağlanmalıdır. Ayrıca, yabancı uyruklu kişilere bilgi edinme başvurularında kendi ana dillerini kullanabilme imkânının sağlanmasında yarar bulunmaktadır.
- Başka bir kanun kapsamında yapıldığı belirtilmeyen başvuruların bilgi edinme hakkı olarak değerlendirilmesine yönelik hükümün daha anlaşılabilir ve uygulanabilir hale getirilmesi önerilmektedir.

6. İDARELER BÜNYESİNDE ÖRGÜTLENME, KONTROLLER, DENETİM VE KALİTE GÜVENCESİ

TESPİT

- Bilgi edinme hususunda koordinasyon birimleri, idarelerin organizasyon şemasında açıkça belirtilmemektedir. Bahse konu birimler bilgi edinme talepleri dışında diğer işlerle de uğraşmaktadır.
- Bilgi edinme birimlerinde kariyer meslek memurları çalıştırılmamaktadır. Bu durum, anılan birimlerin etkili ve verimli çalışmasını engelleyebilmektedir.
- Bilgi edinme taleplerinin esas muhatabı ana hizmet birimleridir. Ancak, söz konusu birimlerde bilgi edinme hakkının kullanılabilmesi kapsamında sistematik bir örgütlenme bulunmamakta; bu alanda çalışan kişilerin yetkinliklerinin artırılmasını sağlayacak zorunlu hizmet içi eğitimler düzenlenmemektedir.
- Kamu idarelerinin neredeyse tamamında, bilgi edinme hakkının kullanımına ilişkin olarak işlem öncesi ve sonrası kontrol ve denetim mekanizmaları oluşturulmamış, kalite ölçütleri geliştirilmemiştir.

- Bilgi edinme başvurusunda bulunanlara verilen cevaplarla ilişkin tatmin düzeyinin ölçülmesine yönelik sistematik yaklaşımlar geliştirilmemiştir.
- Kamu idarelerinde uluslararası genel kabul görmüş bilgi güvenliği, kalite yönetimi ve risk yönetimi standartları uygulanmamaktadır. Bu durum ise, bilgi edinme taleplerinin yönetiminin etkili ve verimli gerçekleştirilmesini engellemekte, risklerin sağlıklı yönetilememesine yol açmaktadır.
- Kamu idarelerinin 4982 sayılı Kanununun uygulanmasıyla ilgili hususlarda Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu uzmanlarından hızlı ve sağlıklı bilgi almalarını sağlayacak iletişim kanallarına (çağrı merkezi, internet forumları vs) ihtiyaç bulunmaktadır.
- Birçok idarenin kurumsal internet sitesinin bilgi edinme modülünde, vatandaş tarafından sıkça sorulan sorular ve cevapları şeklinde bir alt modül bulunmamaktadır. Bu durum, vatandaşın bilgi edinme özgürlüğüne engel olarak bilgi edinme hakkını kullanması yolunu tercih etmesini zaruri hale getirmekte, bundan dolayı da idarelerin iş yükü artmaktadır.
- Bilgi edinme başvurusu ihtiyacını doğuran sebeplerin başında;
  - Çağrı merkezi (call centre)
  - İnternet siteleri yönetimi
  - Bilgi yönetimi
  - Resmi istatistik programı
  - Şikâyet yönetimi

uygulamalarına idarelerce yeterince önem verilmemesi gelmektedir.

- Mevzuat uyarınca zorunlu olmasına rağmen, kanunda belirtilen itiraz yolları; bazı idareler tarafından, bilgi edinme talebi

sahiplerine sunulan cevabi yazıda/e-postada belirtilmemektedir. Ayrıca, bahse konu bilgi, tüm idarelerin kurumsal internet sitelerinde de yer almamaktadır.

- İdareler, bilgi edinme taleplerinde sorulan sorulara ayrı ayrı cevap vermeleri gerekirken, talebi bir bütün olarak değerlendirip tek cevap metni sunabilmektedirler.
- İdarelerin elektronik olarak cevap sundukları durumlarda, bazı idareler tarafından kurumsal kimlik öğelerine (kurum ve birim adı, antet, logo vs.) yer verilmemesinden dolayı, verilen cevabın hangi idareye ait olduğu ancak gelen e-posta adresinden anlaşılabilir.
- Bilgi edinme kapsamındaki idarelerin büyük bir kısmının kurumsal internet sitelerinde, bilgi edinme sistemine ilişkin olarak, vatandaşın tüm hakları ve bu bağlamda idarenin yükümlülükleri ayrıntılı bir şekilde anlatılmamaktadır.

ÖNERİ

Bilgi edinme sisteminin verimli ve etkili, kalite ve paydaş odaklı işlemlerini teminen, Bilgi Edinme Hakkının kullanımına ilişkin mevzuatta yukarıda değinilen eksikliklerin giderilmesine yönelik düzenlemelere yer verilmesi önerilmektedir.

7. MERKEZİ ENTEGRE BİLGİ SİSTEMİ

TESPİT

Her türlü bilgi edinme başvurusunun tek bir pencereden alındığı ve cevapların en kısa zamanda ve kaliteli biçimde verilmesini sağlayacak bir alt yapının bulunmaması nedeniyle;

- Bilgi edinme başvuru yöntemlerinden olan dilekçe, faks, e-posta yoluyla başvurular ve şifahi başvurulardan birçoğu aynı anda kullanılarak, mükerrer başvuru yapılabilmektedir. Söz konusu

başvurular ayrı ayrı kanallardan ilerleyebilmekte ve idarelerde verimsizlik oluşabilmektedir.

- Aynı başvuru birden çok idareye aynı anda gönderilmek suretiyle idareler üzerinde ciddi iş yükü oluşturmaktadır.
- Başvurular ilgisi olmayan idarelere yapılabilmektedir. Söz konusu idarelerin anılan başvuruları ilgili idarelere yönlendirmesi ciddi bürokrasi ve kırtasiyecilik oluşturabilmektedir.
- Bir idarenin farklı birimlerini ilgilendiren bir başvuruya ilgili birimler ayrı ayrı yanıt verebilmektedir. Bu durum ise, birimlerin şeffaflık, hesap verebilirlik ve kurumsal kimlik algısına göre yanıtların farklı kalite düzeylerinde olmasına yol açabilmektedir. Ayrıca, tek bir yazı ile cevap verilmediğinden posta gönderim ücretleri katlanmaktadır.
- Kurum/kuruluşların (idarelerin) hepsinde web tabanlı bilgi edinme başvuru formu bulunmamaktadır. Bazı idarelerde ise ya web tabanlı başvuru formuna erişim bağlantı adresi çalışmamakta ya da elektronik form gönderilememektedir.
- İdarelerin kurumsal internet sitelerinde, bilgi edinme başvuru alanı farklı modüller altında sunulmaktadır. (Bazılarında site ana sayfasında, bazılarında “iletişim” başlıklı modül altında vb.) Bu itibarla, bahse konu modüle erişim için kurumsal internet siteleri üzerinden tıklama sayıları farklılık arz etmekte ve farklı başlıklar altında modülün sunulması, talep sahibinin alana erişimini güçleştirmektedir.
- İdarelerin kurumsal internet sitelerinde sundukları bilgi edinme modülüne ilişkin bir adresleme standardı bulunmamaktadır. (Örneğin: http://www.ayk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=61&Itemid=78, <http://www.hazine.gov.tr/irj/portal/anonymous/BilgiEdinme> , <http://www.maliye-behim.gov.tr/bes/>, <http://www.tbmm.gov.tr/bilgiedinme/bilgiedinme-index.htm>)

- Bazı idarelerin web tabanlı bilgi edinme formları üzerinde başvuru metninin yazılacağı alana bazı kısıtlamalar konulmuştur. Örneğin; noktalama işareti kullanamama, farklı maksimum sayıda karaktere izin verme (500 karakter, 4000 karakter gibi) Bu kısıtlamaların yasal bir dayanağının bulunmadığı düşünülmektedir.
- İdarelerin çoğunluğunun web tabanlı başvuru formunda talep sahibine dosya yükleme (upload) imkânı sunulmamaktadır.
- İdarelerin çoğunda web tabanlı başvuru formu doldurulduktan sonra, talep sahibinin kaydının alındığına dair bilgi ve bir takip numarası verilmemektedir.
- Birçok idare tarafından talep sahibinin web tabanlı formu doldurmasından sonra e-posta adresine talep metnini ve başvuru tarihini iletmemesinden dolayı, talep sahibinin elinde itiraz sürecinde kullanabileceği bir delil kalmamaktadır. Bu durum, idarenin içeriğini riskli gördüğü ya da cevaplamak istemediği bir talebi görmezden gelmesi ya da sistemden (e-posta hesabından ya da veri tabanından) kaydını silmesi gibi risklere sebebiyet verebilecektir.
- İdareler tarafından web sayfaları üzerinde sunulan dilekçe şablonlarının tamamına yakını standart bir yaklaşımla hazırlanmış olsa da web tabanlı formlar için aynı durum geçerli değildir. Bazı formlarda mevzuatta tanımlı asgari bilgilere ek olarak bazı ilave bilgiler de istenilmektedir (Ör: Cinsiyet, doğum tarihi, posta kodu gibi)
- Bilgi edinme hakkı kapsamında bilgi verme yükümlüğü olan tüm idarelerin bilgi edinme adreslerine merkezi bir internet sitesinde yer verilmemektedir.
- İdarelerin bir kısmı bilgi edinme sürecinde bir otomasyon sistemi kullanmaktadır. Ancak büyük bir kısmında bu tarz bir sistem kullanılmamakta ya da anılan otomasyon sistemi, bil-

gi edinme sisteminin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine imkân verecek özellik ve süreçteki istisnai durumlara göre uyarlanabilecek esneklikte değildir.

- İdarelerde kullanılan otomasyon sistemleri ya kurum imkânlarıyla tasarlanmış bir yazılım ya hizmet alımı ile piyasa-
dan alınmış paket bir program ya da hizmet alımı yoluyla ku-
ruma özel yaptırılmış bir bilgi sistemi çözümü olabilmektedir.
Bu yöntemlerin her birisinin maliyeti farklılık arz etmekte ve
ortaya çıkan ürün, beklenen kalitede olmayabilmektedir.
- Bazı idarelerde anılan otomasyon sistemi kısa vadeli bir çözüm
olarak kurgulanmış ve entegrasyon imkânları bulunmayan ka-
palı bir sistem olarak tasarlanmıştır. Bu durum, personel bilgi
sistemi, evrak takip ve arşiv otomasyon sistemi gibi diğer ku-
rumsal bilişim sistemleri ile bilgi edinme otomasyonunun en-
tegrasyonuna müsaade etmemekte ve dış sistemlerden manuel
veri alımı maddi hatalara ve iş yükünün artmasına sebep
olmaktadır.
- Bilgi edinme talepleri yönetim sürecinde bir bilgi sistemi kul-
lanılmamasından dolayı, basılı ortamdaki kayıtların dışında
geçmiş bilgiye erişim imkânı bulunmamakta, basılı ortam üze-
rinden kayıt sorgulama ve rapor üretme işlemleri, idarenin iş
yükünü ciddi oranda artırmakta ve sağlıklı sonuçlar üretilmesi
hususunda ciddi endişelere sebebiyet vermektedir.
- Süreçte kullanılan bilgi sistemlerinde yeterince güvenlik, güve-
nilirlik ve veri bütünlüğü tedbirleri alınmadığı için bilgi edinme
talep içeriğinin idare tarafından değiştirilmesi ya da herhangi
bir talebin işleme alınmaması ihtimali bulunmaktadır.
- İdareler tarafından 4982 sayılı Kanuna yönelik olarak tesis
edilen bilgi sistemleri çoğunlukla uluslararası genel kabul
görmüş bilişim standartlarına uygun değildir. Dolayısıyla,
bilgi güvenliği riskleri ile başvuruların kaybolması, yanıtların

başvuru sahiplerine ulaşış ulaşmadığının teyit edilememesi gibi riskler söz konusudur.

- İdarelerin elektronik olarak cevap sundukları durumlarda, cevap metinleri e-posta içerisinde veya ekinde pdf, doc, jpeg, rtf gibi farklı dosya formatlarında sunulabilmektedir. Standart bir sunum şekli olmadığı gibi, içeriği değiştirilebilir metin formatındaki sunum şekillerinde, talep sahibinin cevap metnini farklılaştırarak farklı bir işte/işlemede kullanması ya da talep sahibinin itiraz sürecinde metin içeriğine müdahale edebilmesi ihtimali ve bu ihtimalden dolayı idarenin, itiraz sahibinin itiraz makamına sunduğu cevap metni ile kendisi tarafından verilen cevabın bilgi sistemindeki kaydını karşılaştırması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.
- Bazı idarelerin web tabanlı bilgi edinme talep formlarına erişim için spesifik bir web tarayıcısının (Internet Explorer, Google Chrome, Mozilla Firefox gibi) gerektiğine dair uyarı mesajları yer almaktadır. Bu durum, forma erişim sağlayan vatandaşın kullandığı bilgisayarda ilgili web tarayıcısının yüklü olmasını gerekli kılmaktadır. Özel bir şirket olmayan kamu kurumlarının herhangi bir şirketin yazılımını kullanma hususunda vatandaş zorunlu kılması kamu etiği bağlamında kabul edilebilir bir durum değildir.
- Operasyonel ve hukuki riskler en uygun biçimde yönetilememektedir.
- Bilgi edinme sistemini suiistimal edenlerin saptanması ve bunlara yönelik caydırıcı önlemler alınması mümkün olmayabilmektedir.
- Vatandaşın bilgi edinme hakkını layıkıyla kullanıp kullanmadığının denetimi yapılamamaktadır. Bu kapsamda ihmal, kasıt ve kusuru bulunan kamu görevlileri saptanamamaktadır.
- Bilgi edinme sisteminin iç ve dış denetimi yapılamamaktadır.

ÖNERİ

Bilgi edinme taleplerinin yönetimi için her kurumun kendine özgü yazılım çözümü geliştirmesi ya da satın almasının önüne geçilmesi; tüm kamu kurumlarının kullanacağı tek bir yazılım çözümü geliştirilmelidir. Katılımcı biçimde oluşturulması tavsiye edilen merkezi bilgi sisteminin aşağıdaki özellikleri taşıması önerilmektedir:

- Bahse konu bilgi sistemi Başbakanlık tarafından yönetilmelidir.
- Tüm başvurular bu tek pencereden alınmalı ve ilgili idarelere yönlendirilmelidir. Anılan tek merkezi başvuru kanalı www.bilgiedinme.gov.tr formatında bir adreste yayımlanan internet sitesi olmalıdır. Ayrıca, bahse konu web tabanlı formun tüm kamu kurum ve kuruluşları tarafından [www.bilgiedinme. {kurum_adi}.gov.tr](http://www.bilgiedinme.{kurum_adi}.gov.tr) formatında (kurumsal internet adreslerinin bir sub-domian'ı şeklinde) yayınlamaları zorunlu hale getirilmeli, bu sayede vatandaşın ilgili kurum/kuruluşa erişim yöntemi ve kullandığı başvuru formu kurumlar arasında farklılık arz etmemelidir.
- Yukarıda önerilen internet sitesi ile ilgili olarak;
  - Başvuru formunda sunulan serbest metin alanında karakter sayısına ilişkin kısıt, kes-kopyala-yapıştır ve zengin metin kullanımına ilişkin engelleme bulunmamalıdır. (Bahse konu kısıtların bilgi güvenliği bağlamında uygulandığı düşünülüyorsa, arka planda çalıştırılacak bir fonksiyon ile metin içeriği güvenlik risklerinden arındırılabilir.)
  - Başvuru formunda, vatandaşa dilekçe eki olarak dosya yükleme (upload) imkânı sunulmalıdır.
  - Sitede yer alacak başvuru takip modülünde, hizmet sunum kalitesini maksimize edecek şekilde, vatandaşa başvurusunun durumu hakkında detaylı bilgi sunulmalıdır. (Kargo takip sistemlerinde olduğu gibi) Bu modülde, vatandaşa mevzuat kaynaklı kesin süreler ve ilgili kurum/kuruluş tarafından bu süre-

lere riayet edilmemesi durumunda vatandaşın kullanabileceği hukuki yollar açıkça belirtilmelidir. İlave olarak, arka planda kullanılacak olan istatistiki hesaplamalar sonucunda, “bağlayıcı olmadığı da belirtilerek” ilgili kurum/birim bazında başvurunun tahmini cevaplanma süresi (asgari-ortalama-azami) belirtilmelidir.

- Anayasal hak olan bilgi edinme ve dilekçe hakları, vatandaşın devlet ile en önemli etkileşim kanallarından birisi olduğundan, bu hakkın kullanımına ilişkin süreçte vatandaşın memnuniyetini azami seviyeye çıkarmak, devletin asli görevlerindedir. Bu itibarla, başvurusu sonucunda, ilgili kurum/kuruluştan aldığı cevabın akabinde, vatandaşa geribildirim imkânı sunulmalıdır. Bu kapsamda;
- Kamu kurum/kuruluşlarına erişim için vatandaşa sunulan alternatif yöntemler ve takip mekanizması hakkında geribildirim,
- İlgili kurum/kuruluşun verdiği cevaba ilişkin geribildirim şeklinde iki farklı geribildirim (anket formatında tasarlanarak alınmalıdır. Geribildirimler, anonimleştirilerek kamuoyu ile internet ortamında paylaşılmalıdır. Ayrıca, geribildirimler, merkezi olarak ve kurumlar bazında analiz edilip süreç iyileştirmede önemli bir girdi olarak kullanılmalıdır.
- Vatandaşın kendisine verilen cevaplara yönelik olarak Başbakanlık Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna sistem üzerinden itiraz başvurusu yapabilmesine imkân sağlayacak bir model olmalıdır.
- Önerilen merkezi sistem, tüm başvuru bilgileri ve kurumsal cevapları merkezi bir veritabanında arşivliyor olacağından, kişisel ve kurumsal bilgi ve belgelerin güvenliğini teminen bu veritabanının üst düzey tedbirlerle korunması gerekmektedir (ağ, sunucu, uygulama ve bilgi güvenliği). Ayrıca, doğal afetler, sistem saldırıları ya da sistem hatalarına karşı sistemin sürdürü-

lebilirliğini teminen işbu sisteme özel **Felaket Kurtarma Planı** yapılması ve hayata geçirilmesi büyük öneme sahiptir.

- Yukarıda önerilen sistem özellikleri (merkezi otomasyon, geribildirim mekanizması, bu mekanizma çıktılarının analiz edilerek sürecin iyileştirilmesi, kurumsal performans sistemi, felaket kurtarma planı vd.) hayata geçirilmesi durumunda, anılan süreç, uluslararası kabul görmüş CMMI (*Capability Maturity Model Integration- Bütünleşik Yetkinlik Olgunluk Modeli*) modelinde tanımlı 5 seviyenin en üst düzeyi olan “Sürekli İyileştirilen Süreç” olgunluğuna erişebilecektir.
- Başvuru sonucunda vatandaşa takip numarası verilmeli ve vatandaşın başvurusunda bulunan tüm bilgiler (T.C. Kimlik No hariç) takip numarası ile birlikte kendisine e-posta ve/veya SMS ile otomatik olarak gönderilmelidir.
- İlgili idareler kendilerine tevdi edilen başvuruları anılan sistem üzerinden yanıtlamalıdır.
- Söz konusu sistem istatistiksel analiz, raporlama, risk yönetimi, performans yönetimi, kalite kontrol, denetim gibi alanlarda karar destek sistemleri ile güçlendirilmelidir.
- Anılan sistemin tasarımı, hayata geçirilmesi, işletilmesi ve denetiminde uluslararası genel kabul görmüş bilişim standartları (COBIT, CMMI, ITIL, ISO 27001 vb) uygulanmalıdır.
- Mezkur sistem her türlü başvuru yöntemini (internet, şifahi, e-posta, faks, e-faks vb.) olanaklı kılmalı ve esnek olmalıdır.
- Sistem, çağrı merkezi (call center) hizmetleriyle desteklenmelidir.
- Bu kapsamda oluşturulacak internet sitesinde, her türlü bilgilendirme hizmeti basit, sade ve anlaşılabilir biçimde sunulmalıdır. Bu sitede;

- Sihirbazlar,
- Arama motorları,
- Tartışma forumları
- Sunumlar
- Geçmişte yapılmış tüm başvurular ve bunlara verilen yanıtlar (filtrelenmiş)
- Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu kararları ve
- Yargı içtihatları

yayımlanmalıdır.

- Sistemin iç ve dış denetimi ile bağımsız dış denetimi periyodik olarak yapılmalıdır.
- Sistem başvuru sahiplerinin kendilerine verilen cevapların kalitesinden duydukları memnuniyetin düzeyi sistematik olarak ölçülmelidir.
- Objektif kriterler uygulanmak kaydıyla, idarelerin bu alandaki performans karnesi üretilmeli ve sonuçlar kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

8. BİLGİ EDİNME DEĞERLENDİRME KURULUNUN YAPISI, İŞLEYİŞİ ve YARGISAL HUSUSLAR

TESPİT

- Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'nun idari ve mali özerkliği bulunmamaktadır.
- Kurul kararlarına itirazların önemli bir bölümünün kamu idareleri tarafından yapılması bilgi edinme hakkının kamu yönetimiinde henüz tam olarak içselleştirilemediğini göstermektedir.

- Kurul kararlarının bağlayıcı olduğu konusunda idarelerde farklı anlayışlar gelişebildiği görülmektedir.
- Bilgi edinme hakkının kullandırılmasında ihmal, kusur ve kastı bulunanlara uygulanacak yaptırımlar konusunda anlayış birliği oluşmamıştır.
- Vatandaşların Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna sunacağı itiraz dilekçelerinin ekine idarelerde bulunan belgeleri eklemek zorunda bırakılması vatandaş üzerinde yük oluşturmaktadır.

ÖNERİ

- Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu idari ve mali özerkliği özerkliğe kavuşturulmalıdır. Bu bağlamda, kurula tüzel kişilik kazandırılması önerilmektedir.
- Kurula ilk derece mahkemesi işlevi yüklenmesi ve bu yeni yapının kararlarına itirazın Danıştaya yapılması devrim niteliğinde bir seçenek olarak değerlendirilmektedir.
- Kurul kararlarının bağlayıcı olduğunun mevzuatta açık hale getirilmesi gerekmektedir.
- Bilgi edinme hakkının kullandırılmasında ihmal, kusur ve kastı bulunanlara uygulanacak yaptırımlar konusunda Kurula değerlendirme yapma, rehberlik etme ve gözetim/denetim yetkisi verilmelidir.
- Bilgi edinme hakkına ilişkin taleplerin ilgili idareler nezdinde değerlendirilmesi ve vatandaşa bilgi sunulması hususundaki hizmetlerin periyodik olarak dış denetime tabi tutulması önerilmektedir. Bahse konu denetimin kapsamı ve yapılanma şekli için farklı uygulama modelleri incelenmelidir. (Ör: Committee on Open Government in USA)
- Vatandaşların Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna sunacağı itiraz dilekçelerinin ekine konulması istenen belgelerin Kurulca ilgili idarelerden temin edilmesi önerilmektedir.

9. DEVLET SIRRI, TİCARİ SIR ve KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

TESPİT

- Devlet sırrı, ticari sır ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat yasalaşmadığından, bahse konu kavramlar kapsamına girebilecek taleplerin değerlendirilmesinde kamu idareleri büyük sıkıntı yaşayabilmektedir.
- Devlet Sırrı Kanunu Tasarısının 8'inci maddesi ile CMK'nın 125'inci maddesinin uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.
- Kamu idarelerinin çoğunda uluslararası kabul görmüş bilgi güvenliği standartları uygulanmamaktadır; bu alanda sertifika alan kamu idaresi sayısı çok azdır.

ÖNERİ

- Devlet sırrı, ticari sır ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat ivedilikle yasalaşmalıdır.
- Devlet Sırrı Kanunu Tasarısının 8'inci maddesi ile CMK'nın 125'inci maddesinin uyumlu hale getirilmelidir.
- Kamu idarelerinin uluslararası kabul görmüş bilgi güvenliği standartlarını uygulamaları ve bu bağlamda sertifikasyon sağlamaları zorunlu kılınmalıdır.

MEVZUAT VE UYUŞMAZLIKLAR GRUBU
KATILIMCI LİSTESİ

Abdullah EGE	Maliye Bakanlığı
Ahmet BAHADIRHAN	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
Ahmet ŞAHİNÖZ	Avrupa Birliği Bakanlığı
Ali GÜLER	Devlet Planlama Teşkilatı
Ali Rıza AKPINAR	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
Av. Volkan GÜLTEKİN	Şeffaflık Derneği
Aydın DEMİRÖZ	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Azize ŞENBAŞ	Emniyet Genel Müdürlüğü
Bilgehan YEŞİLOVA	Yaşar Üniversitesi
Bumin SEZEN	Başbakanlık
Burak ÇAKIR	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
Elmas BABACAN	Adalet Bakanlığı
Erhan MERZİFON	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
Erhan Sırt	Başbakanlık
Esmâ AKMAN	Türkiye İstatistik Kurumu
Gökhan Piri	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Hakan ERDEM	İçişleri Bakanlığı
Hüseyin ATAÇ	Orman ve Su İşleri Bakanlığı
İlknur KÖKSALAN	Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
İsa AKÇAY	Kamu Denetçiliği Kurumu

M. Serdar ALTINTAŞ

Merve KÜÇÜK

Mine Güney

Mustafa AKMAZ

Necla ÜRERSOY

Rıfat ERASLAN

Safiye AKALIN

Serhad ZENGİNPEDÜK

Serpil ÖZÇELİK

Seval PEHLİVAN

Şentürk KURT

Uğur KILIÇ

Yaşar DEMİR

Yaşar ÜNAL

Zehra GENÇ

Zeynep GÖKÇAMLI

Gül Fatma AKKOCA

Ayfer İlhan ÖÇER

Mehmet Emre YILDIRIM

İçişleri Bakanlığı

Milli Piyango İdaresi

Kültür ve Turizm Bakanlığı

Hazine Müsteşarlığı

Gıda, Tarım ve Hayvancılık
Bakanlığı

Cumhurbaşkanlığı

Türkiye Cumhuriyeti Merkez
Bankası

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

Kamu Denetçiliği Kurumu

Genel Kurmay Başkanlığı

Başbakanlık

Sosyal Güvenlik Kurumu

Ankara Büyükşehir Belediyesi

Karayolları Genel Müdürlüğü

Sosyal Güvenlik Kurumu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Türkiye Büyük Millet Meclisi

KAMU ANLAYIŞI VE KURUMSAL SİSTEM ÖRNEKLERİ ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Grup Koordinatörü Mustafa BİÇER
TBMM Müdür Yardımcısı

Kamu anlayışı ve kurumsal sistem örnekleri çalışma grubu, 11.30-16.00 saatleri arasında yaptığı toplantıda aşağıdaki konularda tespit ve değerlendirmelerde bulunmuŐtur. Çalışma grubu çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarından 40 seçkin katılımcıdan oluŐmuŐtur. Çalışma grubu toplantısı üç aŐamada gerçekleŐtirilmiŐtir. Birinci aŐamada, katılımcılar genel değerlendirmelerde bulunmuŐtur. İkinici aŐamada, genel değerlendirme toplantısında elde edilen tespitler çerçevesinde tartışma yapılmış, değerlendirmelerde bulunmuŐ ve sorun alanlarının genel erevesi çizilmiŐtir. nc aŐamada ise sorun alanlarının analizi yapılmış ve çözüm nerileri geliştirilmiştir.

a) Birinci AŞama: Genel Değerlendirme.

Toplantının baŐlangıcında katılımcılar kısaca kendilerini tanıtılmıŐlardır. Bu aŐamada katılımcılar Bilgi Edinme Hakkı Kanununun uygulanması ile ilgili genel değerlendirmelerde bulunmuŐlardır. Bu değerlendirmeler aŐaĐıda tadat edilmiştir.

- Vatandaşların kamu idarelerine yapmış olduğu başvurular hususunda tereddütlerin oluştuğu belirtilmiştir.
- Kurumlar arası yönlendirmede yaşanan sıkıntılar ele alınmış ve tek bir sistemin olmadığı dile getirilmiştir.
- Kurumlar arası iletişim konusunda sistem sorunu bulunduğu ve tek bir sistemin olmadığı söylenmiştir.
- Vatandaşların hakkı kötüye kullandığı belirtilmiştir.
- BİMER başvurularının Kanunla eŐiŐtiĐi ve bundan dolayı kurumlar arasında görev alanının karıŐtıĐı düşünülmektedir.

- Üst yöneticilerin, gelen başvurulara verilecek cevapların gizlilik derecesinde olduğunu düşünmelerinden dolayı çekinceli yaklaştıkları belirtilmiştir.
- Kurumlar arası işbirliğinin istismar edilmeden geliştirilmesi ve iyi örneklerin paylaşılması gerekliliği belirtilmiştir.
- Vatandaşların yapmış olduğu başvurularda kamu denetim sisteminin daha aktif hale getirilmesi gerekliliği belirtilmiştir.
- Vatandaşların Bilgi Edinme Hakkını daha etkin ve verimli kullanmaları hususunda kamu spotları hazırlanarak, farkındalıklarının artırılması gerekliliği bulunduğu söylenmiştir.
- Kurumlar arasında standartlaşmanın doğru olmadığı, bunun yerine kurumlara özgü bir yapı oluşturulmasının daha doğru olduğu söylenmiştir.
- Bilgi edinme başvurularının doğrudan ilgili kurumlara yapılması gerektiği, diğer kurumlara yapılan yönlendirmelerde gecikmelerin süreci uzattığı düşünülüyor.

b) İkinci Aşama: Değerlendirme ve Sorun Alanlarının Tespiti.

- Bilgi edinme ayrı bir birim olmalı. Kurumların çoğu iletişim merkezini kurdu. Bilgi edinme yasal mevzuat çerçevesinde çalışıyor. BİMER' de ise yasal bir düzenleme bulunmaktadır.
- Personel eğitimi verilmeli ve standardizasyon sağlanmasının yapılması.
- Mükerrer başvuruların fazla olduğu dile getiriliyor.
- Bilgi edinme birimlerinde çalışan personellerin yaptıkları işlere ilişkin unvan verilmesi ve yetkinliğini arttıracak eğitim çalışmalarının yapılması.
- Enerji, doğalgaz vb. alanlarda dağıtım hizmeti veren özelleştirilmiş firmaların da Bilgi Edinme Hakkı Kanununa dahil edilmesi gerekliliği vurgulanmış.

- Vatandaşların Bilgi Edinme Hakkı ile karıştırılmaması gerekliliği.
- Dilek ve şikâyet şeklindeki başvuruların bilgi edinme kapsamına girmediği için ek bir yük getirdiği.
- Bilgi edinmeyi telefonda almak istiyorlar.
- İhbar, şikâyet ve talep hattı gibi görülüyor.
- Bilgi Edinme ile diğer hak arama sistemleri birleştirilmeli.
- Bilgi edinme birimleri ayrı bir sistemde ele alınmalı ve bir üst kurum kurulmalıdır.
- Bilgi edinmede çalışan personelin yanında yönetici kadrolarında sorumluluk alması gerektiği söylendi.
- Başvuru formlarında konunun net anlatılabilmesi için sorulacak sayıların belirli sınırdan olması.
- Tüketici hakları ile karıştırılıyor ve tüketici şikâyetleri yazılıyor.
- Bilgi edinme başvurularına ilişkin soruları telefonla aldıklarını ama cevabın yazılı bir şekilde verildiğini dile getirdiler. (147 nolu telefon)
- Kurumlarda iyi niyetli hareket etmenin doğru olup olmadığının tartışılması gerektiği.
- Bilgi Edinme Hakkında Kanunun istisnasına giren kısımların daha belirgin belirtilmesi gerekmekte olduğu belirtildi.
- İdare usul kanunu çıkarılmalı ve belirli bir usul dahilinde hareket edilmelidir.
- Mükerrer şekilde başvuruların iş yoğunluğunu arttırmakta olduğu dile getirilmiştir.
- Ortak bir sistem kurulması dahilinde bunun sistem tarafından otomatik olarak engellenebileceği dile getirildi.
- E-devlet üzerinden aldığı şifre karşılığı başvuru alınması.

- BİMER üzerinden verilen cevapların verilmesi hususunda hızlı hareket etme faydası sağlarken, belge gönderilemediği dile getirilmiştir.
- Bilgi edinme birimlerinin ayrı bir birim olarak görev yapması gerektiği belirtilmiştir.
- Başvurulara verilecek cevapların denetlenmesinin daha iyi yapılması gerektiği vurgulanarak, denetime ilişkin yaptırım gücünün artırılması.
- Kurul bünyesinde oluşturulacak bir sistemden kurumların ilgi alanlarına göre soruların dağıtılmasının yapılabileceği.
- Medeni kanun çerçevesinde hakkın kötüye kullanılmasının engellenmesine yönelik madde konulması.
- Çoğu bilginin kurumların web sayfalarında yer aldığı, bunun öncelikli vatandaşlar tarafından araştırılması yönünde web sitelerinin düzenlenmesi.
- Bilgi bankası kurularak vatandaşın öncelikli bilgilerini oradan alması.

c) Üçüncü Aşama: Sorunların Analizi ve Çözüm Önerileri.

- Kurumlar arasında ortak bir algı birliğinin sağlanması ve ortak yazılımın yapılması, şekli unsurlarda bütün kurumların ortak hareket etmesi gerekliliği belirtilmiştir.
- MİT ve Emniyet Genel Müdürlüğüne ilişkin sınırlamalar ya da özel hükümlerin konulması gerekmektedir.
- Kurum algısının yanında; vatandaş algısı da önemlidir. Bunun oluşturulması için sivil toplum örgütleri ile beraber bir çalışma yapılması gerekmektedir.
- BİMER, Bilgi Edinme, Dilekçe, Kamu Denetçiliği gibi kurumların ortak çalışması gerektiği.

- Çalıştayın birim amirliklerinin katılacağı bir kapsamda tekrar yapılması gerektiği çünkü amirlerin konuya yaklaşımı ve algılama biçimleri farklıdır.
- Kamu kurumlarında personel açısından sıkıntı var.
- Bilgi edinme kurumları arasında iletişim arttırılmasına yönelik toplantıların sık sık yapılması istenmektedir.
- Kamu kurumlarının görev alanlarına ilişkin broşürler hazırlanmalı ve e-posta grubu oluşturulmalı.
- Yazışmaların ne kadar süre ile arşiv kayıtlarında kalması gerektiğine ilişkin sınırların belirlenmesi.
- Arşivleme işlerinin fiziki mekân açısından sıkıntı oluşturduğu, bundan dolayı dijital arşiv sistemine geçilmesi.
- Bilgi edinme bürolarında hiyerarşi sisteminin belli bir mevzuata dayandırılarak uzmanlaşma konusunda unvan verilmesi gerekliliği dile getirilmiştir.
- Batıdaki mevzuat ve uygulama örneklerinin tahlil edilmesi ve gereken düzeltme ve revizyonun yapılması gerekliliği.

Toplantı, katılımcıların görüş ve temennilerinin alınmasından sonra sona erdirilmiştir. Genel olarak katılımcıları bu tür toplantıların devam etmesi gerekliliği üzerinde özellikle durmuşlardır.

KAMU ANLAYIŞI VE KURUMSAL SİSTEM ÖRNEKLERİ
ÇALIŞMA GRUBU

Alaattin BABAGİRAY	Yükseköğretim Kurumu
Alpaslan KESİCİ	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Akif BÜYÜKERGENE	Başbakanlık
Asaf ÜNSAL	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
Aslan AYHAN	Orman ve Su İşleri Bakanlığı
Aydın DEMİRÖZ	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Aynur GEDİZLİ	Devlet Su İşleri
Ayşegül ARIBAŐ	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
Berna Bahadır	Rekabet Kurumu
Cahit LAFÇI	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Cuma Tekin TOPUZ	Emniyet Genel Müdürlüğü
Emine ÇAMLİBEL	Maliye Bakanlığı
Ergün KARAKOÇ	Devlet Su İşleri
Faik YILDIRIM	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Fatma SUCU	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
Fatma AKSU	Sağlık Bakanlığı
Filiz MÜFTÜOĞLU	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
Giray ŞAHİN	Başkent Üniversitesi
Halil İbrahim BİLİBİL	Danıştay
Hasan ÇAKIRYILMAZ	Devlet Su İşleri
Hilal BÜLBÜL	Merkez Bankası
Kamil ATLAY	Türkiye Büyük Millet Meclisi

Korkut TÜRKYARAR
Mahmut SARPER
Metin İPEK
Mevsiye KONUKÇU
Mine ŞENPARLAK
Mutullah TİRYAKİ
Mücahit ÇELİK
Nalan BOSTANCI
Nurpınar TENTE
Özgür KAYA
Saadettin DİLAVER
Seyfi UYANIK
Sinan CINCIK
Şefika KÖYMEN
Şımanur DEMİRAL
Şükran TÜRK
Tarık YILMAZ
Tuğrul ACAR
Uğur KAYA
Ümran BENLİ
Vedat ERCAN
Zekiye YALDIZ

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu
Ankara Büyükşehir Belediyesi
Milli Piyango İdaresi
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Cumhurbaşkanlığı
Kamu İhale Kurumu
PTT
Başbakanlık
Kültür ve Turizm Bakanlığı
Hazine Müsteşarlığı
Kalkınma Bakanlığı
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Başbakanlık
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Milli Eğitim Bakanlığı
Adalet Bakanlığı
Sağlık Bakanlığı
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bak.
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

VATANDAŞ ALGISI GRUBU RAPORU

Grup Koordinatörü Dr. Fahri BAKIRCI
TBMM Müdür Yardımcısı

TBMM’de 27 Mayıs 2013 tarihinde düzenlenen *10. Yılında Bilgi Edinme Çalıştayında* katılımcılar üç gruba bölünmüş ve Bilgi Edinme Kanunu ve bu Kanuna dayalı uygulamaları değişik açılardan masaya yatırmışlardır. Ekli listede yer alan katılımcılardan oluşan Grubumuz (Sivil Toplum Algısı-3. Grup) konuyu vatandaş cephesinden inceleyerek sorunları ve çözüm önerilerini saptamıştır.

4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu, 2000’li yılların başlarında Avrupa Birliğinin yetkili organları ile yapılan müzakerelerde, ülkemizin üyelik için yapmaya zorunlu tutulduğu düzenlemeler listesi içinde yer almaktadır. Ülkemizde vatandaşların bilgi edinme ve sorunlarını çözme yöntemi daha çok birebir ve yüzyüze ilişki yöntemi- dir. Ancak Kanun bilgi edinme yöntemini kurala bağlamakta ve kurumsallaştırmaktadır. Bu farklılık nedeniyle Kanunun yürürlük tarihi bir süre ertelenmiş ve kurumların kendilerini bu Kanuna uyarlayabilmeleri için bir geçiş süresi öngörülmüştür. Dolayısıyla Kanunun kültürel nedenlerle uygulamasının geç başladığı ve kurumların kendilerini tam olarak Kanuna uyduramadıkları söylenebilir.

Buna rağmen Kanun yürürlüğe girdikten sonra çok önemli kararlar verilmiş ve vatandaşların çeşitli konularda bilgi edinmeleri mümkün hale gelmiştir. Özellikle memur sicilleri ile ilgili bilgiler verilmeye başlanmış ve sonuçta sorunlu olan sicil sisteminin ortadan kalkması sağlanmıştır. Ancak bu önemli adımlara rağmen zaman içinde kamunun yükünü azaltmak vb. gerekçelerle geri adımlar atılmış ve uygulama geriye götürülmüştür. Kanun bugün sicil uygulamasını kaldıran bir kanun olmakla sınırlı kalmıştır. Dolayısıyla Kanunun çıkarıldığı dönemdekine benzeyen bir anlayışla ye-

niden uygulanması gerekir. Uygulamanın da hakkın daraltılması yönünde değil genişletilmesi yönünde gelişmesi gerekir.

Grubumuzda Bilgi Edinme Kanununun şeffaflık ve saydamlık ilkelerinin hayata geçirilmesinde çok önemli bir adım olduğu belirtilmiş ve bu ilkelerin demokrasi ve hukuk devletinin gelişiminde vazgeçilmez önemde oldukları vurgulanmıştır. Demokratik bir hukuk devletinde, devletin amacı yurttaşlarının refah içinde yaşamasıdır. Bu nedenle Devlet, hizmetlerini üretirken kamu yararını esas almak zorundadır. Sivil toplumun, hizmetlerin kamu yararına göre yapılıp yapılmadığını denetleyebilmesi için de yapılan işlemlerin şeffaf, kamu görevlilerinin hesap verebilir ve vatandaşların da istedikleri bilgi ve belgeye ulaşabilir olması zorunludur. Vatandaşlar sadece bireysel olarak kendilerini ilgilendiren bilgi ve belgeleri değil, Kanunun koyduğu sınırlar içinde kamuyu ilgilendiren konulardaki bilgi ve belgeleri edinme hakkına sahip olmalıdırlar. Kuşkusuz yine kamu yararı amacıyla belli bilgi ve belgelerin vatandaşlara verilmesi mümkün olmayabilir. Özellikle güvenlik konularında vatandaşların can ve mal güvenliklerinin korunmasını teminen açıklanmaması gerekli olan bilgi ve belgeler olabilir. Ancak bu tür bilgi ve belgelerin sınırları kanunda gösterilmiştir ve uygulamada bu denge hassasiyetle gözetilmelidir. Özgürlük-güvenlik dengesinde, özgürlükler güvenliği ortadan kaldıracak noktaya kadar genişletilmemeli ama güvenlik gerekçesiyle özgürlüklerin özüne dokunulmamalıdır. Grubumuz öncelikle uygulamada bu dengenin gözetilmesi gerektiği konusuna vurgu yapmayı kararlaştırmıştır.

Bugün ülkemizde bilgi edinme ile ilgili olarak çok sayıda sorun bulunmaktadır. Vatandaşlar kendi cephelerinden bakarak yapılan başvurulara

1. Hiç cevap verilmediğini,
2. Yeterli, tatmin edici cevap verilmediğini,
3. Doğru cevap verilmediğini,

Bu nedenle de Kanunun gereği gibi işlemediğini ifade etmişlerdir. Uygulayıcılar da,

1. Web sayfasından kolayca öğrenilecek bir konuda bile bilgi talep edildiğini,
2. Şikayet ve ihbar konusu olması gereken konular için de bu mekanizmanın kullanıldığını,
3. Bilgi edinme hakkının kimi zaman suistimal edildiğini,

bu nedenle de kurumların bilgi edinme talepleri yükü altında ezildiklerini ve bütün talepleri gereği gibi karşılayamadıklarını belirtmişlerdir.

Bütün bu söylenenler doğrultusunda her iki tarafın da öncelikle *empati* yapması zorunluluğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Her iki taraf da empati yaptığı takdirde, başka bir kaynaktan kolayca öğrenilebilecek ya da kamu görevlilerinin yükünü gereksiz yere artıracak talepler azaltılarak kamunun yükü hafifletilmiş olacak ve buna karşın yükü hafifleyen kamu, vatandaşların taleplerinin kendi görevi olduğunu düşünerek talepleri eksiksiz, doğru ve zamanında karşılayacaktır. Bu nedenle de herhangi bir yasal değişikliğe gidilmeden de sorunların bir kısmının uygulamada çözülmesi mümkün görünmektedir.

Grubumuzda yapılan değerlendirmede sorunların iki grup altında sınıflanabileceği belirtilmiştir:

1. Yasal değişiklik yapılmasını gerektiren sorunlar,
2. Uygulama ile çözülebilecek sorunlar.

Grubumuzda yapılan bu genel değerlendirmelerle birlikte bazı alt başlıklar altında özetlenebilecek somut önerilerde de bulunulmuştur:

1. Kapsam Sorunu

4982 sayılı Kanununun 2. Maddesi kapsamı belirlemiştir. Buna göre Kanun kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşunu kapsamaktadır. Uygulamada *kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu* kavramının içeriğinde sorunlar çıkmaktadır. Ancak bundan daha önemlisi, kamu hizmeti sunduğundan dolayı imtiyaz kullanan kimi özel şirketlerin bu Kanunun kapsamı dışında olmasıdır. Örneğin tekel niteliği taşıyan elektrik dağıtım işi özel şirket tarafından yürütülmektedir. Ancak özel kişi ve kurumlar kanunun kapsamında olmadığından bu tür yerlerden bilgi talep edilememekte ya da yapılan başvurulara cevap verilmemektedir. Bu nedenle de Kanunun kapsamının gözden geçirilmesi ve bir taraftan belirgin hale getirilirken diğer taraftan genişletilmesi bir zorunluluktur. Özel kişi ve kurumlara kanunla bu konuda bir sınırlama getirilemese bile, bu alanda başarılı kişi ve kurumlara verilecek teşvik ve ödüllerle özendirme yapılması mümkündür. Aksi takdirde vatandaşların bilgi edinme hakları, bu hakkın doğası ile bağdaşmayan önemli sınırlar altında kalmaya devam edecektir.

2. Nitelikli Personel, Eğitim ve Farkındalık Sorunları

Kurumların önemli bir kısmında bilgi edinme hakkının anlamı ve önemi konusunda yeterli farkındalık yaratılmamıştır. Bu nedenle de kurumlardaki bilgi edinme birimlerinin genellikle işin ehli olmayan ve başka yerde değerlendirilemeyen personelle doldurulduğu görülmektedir. Kurumlar bilgi vermeyi Kanunun getirdiği bir *angarya* olarak görmekte ve bu angaryadan kurtulmanın yollarını aramaktadırlar. Bu birimlere değerlendiremedikleri elemanlarını görevlendirmekte ve bunlar talepleri geçiştirmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle de sisteme güven oluştuğu söylenemez. Sisteme güveni sağlamak ya da mevcut güveni artırmak için her kurumda yapılması gereken işler vardır.

İlk olarak bilgi verme hizmetinin bir angarya olduğu algısı kökünden değiştirilmeli ve bunun demokrasinin olmazsa olmazlarından

olan şeffaflık ilkesinin hayata geçirilmesinde vazgeçilmez bir hak olduğuna ilişkin farkındalık yaratılmalıdır. Bunun için istisnasız bütün kurum çalışanları sıkı bir eğitimden geçirilmeli ve eğitim çalışmaları sürekli hale getirilmelidir.

İkinci olarak bilgi edinme birimlerinde çalıştırılacak personel uzman kişilerden oluşmalı ve bu birimlerde halkla ilişkiler, siyaset bilimi, kamu yönetimi, psikoloji eğitimi almış ve özel yarışma sınavı ile istihdam edilen kariyer meslek mensupları çalıştırılmalıdır. Üniversitelerin iletişim fakültelerinin halkla ilişkiler bölümlerinden mezun olanların istihdamına öncelik verilmelidir. Bu birimlerde çalışanlara, kurumun içinde mevcut bilgilere hızlı şekilde erişimin önü açılmalı ve bu birim çalışanlarının kurum içinde çalışanlardan bilgi ve belge isteyebilmesinin yöntemi tanımlanmalıdır. Bilgi edinme biriminde çalışan görevliler, doğru bilgi ve belgeyi verebilmeli ve bundan dolayı sorumlu tutulmamalıdır. Kanunda bu birimde çalışanlara koruma ve güvence sağlanmalıdır.

Bilgi edinme birimlerinde istihdam edilecek personelin psikoloji ve sosyal psikoloji eğitimi almaları sağlanmalıdır. Çünkü bilgi edinme hakkını kullanan vatandaşların bir kısmı, bu merkezleri bir tür terapi merkezi olarak görmektedirler. Kimi zaman herhangi bir bilgi ve belge istenmemekte, sadece bir ikna sürecinin işletilmesi beklenmektedir. Dolayısıyla buradaki görevlilerin bir terapist gibi vatandaşların isteklerini cevaplaması ve sisteme olan inançlarını güçlendirmeleri gerekebilir.

Üçüncü olarak kurumun bütün çalışanları bilgi vermekle sorumlu tutulmalı ve bilgi edinme biriminden gelen taleplere karşı duyarlı olmaları zorunlu kılınmalıdır. Kurumlarda bulunan araştırma merkezlerinin doğrudan bilgi edinme birimleriyle ilişkilendirilmesi bu konuda ek bir adım atılmasını sağlamış olacaktır.

Dördüncü olarak bilgi edinme birimleri doğrudan kurumun üst düzey yöneticisine bağlanmalı ve üst düzey yönetici birimin faaliyetlerinden doğrudan sorumlu olmalıdır.

Beşinci olarak kurumlar vatandaşları eğitmeye yönelik bilgi edinme toplantıları düzenlemelidir. Bu toplantılarda hangi bilgilerin internet üzerinden elde edilebileceği, kurumun web sayfasının neleri içerdiği ve nasıl kullanılabileceği, hangi tür bilgiler için kuruma başvurulması gerektiği gibi bilgiler verilmelidir. Böylece internet bir süzgeç görevi görecektir ve mevcut durumda yapılan başvuruların önemli bir kısmı daha baştan ayıklanmış olacaktır. Bu da kamu kurumlarının yükünü azaltarak başvurulara yeterli ve doğru cevap vermelerinin önünü açacaktır.

Altıncı olarak hem kurumlar hem de kurumların bilgi edinme birimleri arasında iletişim sağlanmalı ve yapılacak ortak toplantılarda uygulamada bir standart yakalanmaya çalışılmalıdır.

Aşağıdaki başlık altında incelenecek olan merkezileşme sağlandığı takdirde, bu merkezde çalıştırılacak personelin kurumların bilgi edinme birimlerinden nakledilmesi uygun olacaktır.

Kişi ve kurumlara verilecek eğitim bu konuda uzmanlaşan eğitim kurumları ya da özel amaçlı Yasama Akademisi gibi kurumlara verilebilir.

3. Dağınıklık Sorunu: Merkezileşme

Vatandaşların gereksindikleri bilgileri doğrudan işlemi yapan kurumdan istemek zorunda kalmaları ve ilgili kurumun vatandaşlara doğrudan cevap vermesi uygulamada çeşitli sorunlara, suistimallere yol açmaktadır.

İlk olarak vatandaşlar bilgiyi hangi kurumdan almaları gerektiğini bilmeyebilirler. Kanunun 7. Maddesinin üçüncü fıkrasına göre istenen bilgi veya belge başvuru kurum veya kuruluştan başka yerde bulunuyorsa, başvuru dilekçesinin bu kurum ve kuruluşa gönderilmesi gerekmektedir. Kuşkusuz bu durum iki kurum arasından yeni yazışma nedeniyle zaman kaybına yol açmaktadır. Başvuruların tek merkez üzerinden yapılmasıyla, merkez ilgili kurum ve kuruluşu saptayarak doğru yere gönderecek ve zaman kay-

bı doğmayacaktır. Üstelik vatandaşların başvurularının belirli sürelerle tabi olduğu düşünüldüğünde, doğru yönlendirme yapacak merkezin önemi daha iyi anlaşılır. Ayrıca bilgi talebinde bulunan vatandaşın ilgili kurumu araştırma zorunluluğu da kendiliğinden ortadan kalkacaktır.

İkinci olarak bazı vatandaşlar birden fazla kuruma aynı dilekçeyle başvurarak aynı bilgileri isteyebilmektedirler. Böyle bir durumda aynı bilgiyle ilgili olarak çok sayıda kurum enerji ve zaman kaybına uğramakta, kaynaklar israf edilmiş olmaktadır. Sonuçta kurumlar tarafından verilen cevaplar arasında da farklılık olabilmekte ve bu farklılık yeni taleplerin doğmasına neden olmaktadır. Tek merkez yoluyla mükerrer başvuru önlenmiş olacak ve kamu idarelerinin toplamdaki yükü bir miktar azalmış olacaktır.

Üçüncü olarak bilgi edinmenin tek merkezden yönetilmesi halinde kurumlar arasında bir standart sağlanması mümkün hale gelecektir.

Dördüncü olarak kurumlar tarafından verilen cevapların vatandaşlar tarafından anlaşılması mümkün olmayabilmektedir. Kimi cevaplarda kullanılan ifadelerin karmaşıklığı uzmanların bile ihtilafa düşmeleriyle sonuçlanabilmektedir. Bu nedenle vatandaşa verilecek cevapların mümkün olduğunca açık, anlaşılır, basit, doyurucu ve kesin olması gereklidir. Kurulacak merkez, verilecek cevapların da standartlarını belirleyerek ve denetimlerini sağlayarak bu konuda katkı sunabilecektir.

Beşinci olarak tek merkez kurumların cevap vermedikleri durumda devreye girerek, Kanunun buyruğunun yerine getirilmesinde rol oynayabilir.

Altıncı olarak bugünkü uygulamada bilgi kirliliği ve başvuru kirliliği bulunmaktadır. Tek merkez bilgi edinmenin kurumsallaşmasında çok önemli bir işleve sahip olacak ve bu kirlilikleri ortadan kaldıracaktır. Bilgi edinme başvuruları ve cevaplar bir süzgeçten

geçmiş, hem dağınıklık giderilmiş, hem de süreç disiplin altına alınmış olacaktır.

Yedinci olarak bütün bilgi edinme başvuruları ve cevaplar tek merkezde arşivlenebilecek ve bir hafıza oluşturulacaktır. Bu durum kağıt israfını önlediği gibi hafızanın kaybı gibi bir riski de ortadan kaldıracaktır.

Özetle bilgi edinme başvurularını karşılayacak, toplayacak ve cevaplayacak bir tek merkez kurulmalıdır. Bu merkezin internet üzerinde kurulacak bir internet sitesindeki arayüzden yapılması gerekir. Bu sitenin adresi de www.bilgiedinme.gov.tr olabilir. Milli Savunma Bakanlığı bilgi edinme başvurularını E-Devlet kapısı üzerinden almaktadır. Tek merkezli yapının oluşturulmasında bu sistemin incelenmesi yararlı olabilir.

4. Tanım Sorunu

4982 sayılı Kanunun sorunlarından birisi içerdiği tanımların belirsizlik taşıması ve tanımlanması gereken bazı kavramların tanımlanmamış olmasıdır. Kanun bilgi ve belgeyi tanımlamışsa ve hangi bilgilerin verilmeyebileceğine ilişkin sınırları belirlemişse de uygulamada kurumların bu tanım ve sınırları farklı yorumladıkları ve bu yolla kanunun uygulama alanını daralttıkları görülmektedir. Dolayısıyla bu tanımların uygulamayı daraltmaya izin vermeyecek şekilde yeniden tanımlanması gerekmektedir.

Bundan daha önemlisi ve Kanunun uygulamasının çıkmaza girmesine neden olanı, Kanun üzerinden sadece bilgi edinme başvurularının değil her türlü başvurunun yapıyor olmasıdır. Kanun aslında vatandaşların kamunun elinde bulunan bilgiyi sorunsuzca elde ederek bilgilenmelerini ve bu yolla kamuyu denetlemenin mümkün olmasını sağlamayı amaçlasa da vatandaşlar çok sayıda farklı amaçla bu yöntemi kullanabilmektedirler.

İş talepleri,
İhbarlar,

Şikayetler,

Görüş ve öneriler,

bilgi edinme hakkı çerçevesinde dilekçelere yansiyabilmektedir. Oysa Kanunun bu tür bir amacı yoktur ve bunların her biri için ayrı araçlar bulunmaktadır. Kurumlar Kanun kapsamında olmadığı halde enerjilerinin önemli bir kısmını bu tür talepler için kullanmaktadırlar. Bu durum hem Kanunun amacından sapmasına neden olmakta, Kanunun getirdiği yükümlülüklerin gereği gibi yerine getirilmesini engellemekte ve hem de haksız uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kimliği belirsiz kişiler tarafından yapılan kimi asılsız ihbar ve şikayetler kamu görevlilerinin soruşturma geçirmelerine ve görevden alınmalarına yol açmakta; mağduriyetlerin oluşmasına neden olmaktadır. Bu nedenlerle uygulama bu yönde geliştirilmelidir. Daha önce sözü edilen merkez bu alanda da bir standart geliştirilmesine katkı sunabilecektir. Diğer taraftan bu konuda yapılacak düzenlemenin içinde, ihbar ve şikayet sonunda haklarında işlem yapıldıktan sonra aklananların haklarının iadesine ilişkin bir hüküm de bulunmalıdır.

5. İnternet Ortamında Veritabanı ve Yaptırım

Kamu kurum ve kuruluşlarının kamu yararını gerçekleştirmek üzere ve vatandaşlara hizmet sunmak üzere örgütlendikleri çok açıktır. Hangi düzeyde olursa olsun hiçbir kamu görevlisi bu amaç dışında davranamaz. Dolayısıyla kamu kurum ve kuruluşlarının ellerinde bulunan bilgilerin kamu yararı amacıyla kamu hizmeti için üretildiklerini kabul etmek gerekir. Bu belge ve bilgilerin bazıları yine kamunun yarar ve güvenliği için gizlilik niteliği taşıyabilir. Bu sebeple gizlilik niteliği taşımayan bütün belge ve bilgilerin üretilmelerinden sonra internet üzerinden kamunun erişimine açılmaları gerekir. Böylece kişi ve kurumlar gereksindikleri bilgi ve belgeleri talepte bulunmaya gerek kalmadan internet üzerinde yapacakları küçük bir araştırmayla elde edebileceklerdir. Bu yöntem hem vatandaşların ihtiyaç duydukları bilgiye zahmetsiz,

masrafsız, zamanında erişmelerini sağlayacak ve hem de kamu ve kuruluşlarına yapılan başvurularda önemli bir düşüşe yol açacaktır. Bu durumda kurum ve kuruluşlar, işyükü azaldığı için yapılan bilgi edinme başvurularına daha fazla zaman ayırabilecek ve bu yolla daha doyurucu, doğru, anlaşılır bilgiyi zamanında vatandaşa verme olanağına kavuşmuş olacaklardır. Vatandaşlar ise her türlü bilgiye kolayca ulaşabildiklerinden ülke kalkınmasına da önemli katkı sağlayabileceklerdir. Çünkü bilginin güç olduğu, para gibi maddi kaynaklara dönüşebildiği ve herkesin erişimine açılmış bir bilginin kalkınma için önemli bir unsur olduğu yadsınmaz.

İnternet sayfası üzerinde oluşturulacak bilgi edinme arayüzünde sıkça sorulan sorular sayfasının açılması kurumun yükünü hafifletmede etkili olacaktır. Bu arayüzde aynı zamanda kurumun hangi işleri yapıp hangi işleri yapmadığının, iş süreçlerinin, hizmet envanterlerinin anlatılması yararlı olacaktır.

Bugün için kurum ve kuruluşların internet sayfalarında mevcut bilgi ve belge miktarı çok düşük olduğundan başvuru sayısı altından kalkılamayacak seviyelere ulaşabilmektedir. Kurum ve kuruluşlar bu yükten kurtulabilmek için Kanunun bazı maddelerini son derece dar yorumlayarak bu yüklerini atmaktadırlar. Kanunun 7. Maddesinin ikinci fıkrası *kurum ve kuruluşlar, ayrı ve özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz cevap verebilirler* hükmünü içermektedir. Kurum ve kuruluşlar bilgi edinme yükünden kurtulabilmek için yukarıda söz edilen veritabanını oluşturmak yerine, bu maddeyi yorumlayarak başvurulara olumsuz cevap verme yolunu seçmektedirler. Bu tür bir dar yorumun Kanunun amacıya bağdaşmayacağı düşünülmektedir. Ancak düzenleme bu tür bir yoruma da yol açabilmiştir. Dolayısıyla böyle bir dar yoruma elverişli düzenlemenin Kanun metninden çıkarılması yararlı olacaktır.

Veritabanının oluşturulması yoluyla taleplerin düşürülmesi ve bir dengeye varılması mümkündür. Ancak bunun yapılmamış olması, işyükü ileri sürülerek başvuruların cevapsız bırakılması ya da cevap verilemeyeceğinin bildirilmesi Kanununun amacıyla bağdaşmaz. Kanun vatandaşın bilgi edinmesini sağlamaya odaklıdır ve bilgi verilmeyecek hallerin istisnai olması gerekir. Bu nedenle de bilgi verme işinin ciddiye alınmasını ve Kanunun amacı doğrultusunda uygulanmasını sağlamak için, bilgi vermeyen görevlilere yaptırım uygulanmasına yönelik düzenleme yapılmalıdır.

6. Diğer Öneriler

Gruptaki katılımcılar tarafından yapılan kimi açıklamalarda yukarıdaki başlıklar altında tasnif edilemeyecek başka bazı önemli öneriler de yapılmıştır.

Katılımcılar tarafından bu konuda gerek Kanunda yapılacak değişikliklerde ve gerekse uygulamada yapılacak iyileştirmelerde *engellilerin* mutlaka dikkate alınması gerektiği (*Ne yapılırsa yapılsın ama engelli dostu olsun*) ifade edilmiştir.

Ülkemizin bir gerçeği de halen *okuryazar* olmayan geniş bir kitlenin bulunmasıdır. Dolayısıyla okuryazar olmayan ya da bilişim teknolojisine yabancı olan toplumsal kesimlerin de bu haklarını kullanabilmeleri için önlemler alınması gereklidir.

155, 112, 110, 154 ihbar ve şikayet hatlarının 911 benzeri bir numarada birleştirilmesi düşünülmeli ve bu konuda Kanunda gerekli değişiklik yapılmalıdır.

Bilgi edinme hakkının kullanımı ile ilgili alınabilecek bir başka önlem bu hakkın *yerel* düzeyde kullanılmasını sağlayacak önlemlerin alınmasıdır. Yerel düzeyde ve özellikle kırsal bölgelerde yaşayan vatandaşların bu bilgiye buldukları yerden ve aracısız ulaşmaları son derece güçtür. Bu nedenle de sözkonusu vatandaşlarımız bilgiye son derece yüksek maliyetlere katlanarak ulaşabilmekte ya da daha büyük olasılıkla, yeterli olanaklara sahip olmadıklarından ulaşamamaktadırlar. Dolayısıyla vatandaşlarımızın tümünü sürece

katmak, demokrasiyi güçlendirmek için yerel bilgi edinme kanallarını açmak ve buradaki vatandaşları sürece katmanın yollarını bulmak gereklidir.

Son olarak kurumların konuyla ilgili STK'lar tarafından hazırlanacak bir şeffaflık endeksi çerçevesinde sıralanması ve değerlendirilmesi bir karşılaştırmaya imkan tanıması açısından yararlı olabilir.

SONUÇ

Grubumuzda yapılan görüşmelerde genel olarak bilgi edinme hakkının demokrasinin niteliğine etki eden temel bir hak olduğu ancak bunun dengelerinin iyi oturtulması gerektiği ileri sürülmüştür. Hakkın bir tarafında devletin mahremiyeti ve kurumun itibarı yer alırken diğer tarafında vatandaşların özgürlüğü ve karar alma süreçlerine katılımları yer almaktadır. Dolayısıyla güvenliği tehlikeye atmamak ve kurumların saygınlığını ayaklar altına almamak koşuluyla vatandaş odaklı bir hizmet anlayışıyla vatandaşların bilgi edinme haklarının geniş biçimde kullanılabilmesinin koşullarını yaratmak gereklidir. Bu konuda atılacak en büyük adım kurum ve kuruluşların, şeffaflık ilkesi gereği, herhangi bir taleple karşılaşmaksızın ellerindeki bilgi ve belgeleri toplumla paylaşmalarındır. Bu paylaşımın miktarı arttıkça, vatandaşların bilgi edinme talepleri düşecek ve kamu kurum ve kuruluşları az sayıda talebe çok daha nitelikli, doyurucu, doğru bilgiyi zamanında verme imkanına kavuşacaklardır. Kanunun bugünkü uygulamasına bakıldığında taleplerin önemli bir kısmının cevaplanmadığı ve verilen cevapların da önemli bir kısmının yetersiz olduğu görülmektedir. Dolayısıyla başlangıçta bir Avrupa Birliği Kurumu olması dolayısıyla sistemimize tereddütle giren ancak zaman içinde çok önemli aşamaların atılmasına neden olan bu önemli kurum zaman içinde gevşemiş bulunmaktadır. Mekanizmayı yeniden etkin şekilde işletebilmek için hem uygulamada hem de Kanunda yapılması gereken değişiklikler vardır. Bu değişikliklerin başında bir merkezi birimin oluşturulması ve Kanunun uygulamasından bu merkezin sorumlu tutulması gelmektedir.

VATANDAŞ ALGISI GRUBU KATILIMCI LİSTESİ

Ahmet DOĞRU	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Akın GÜLMEZ	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
Armağan FEKE	Avrupa Birliği Bakanlığı
Arzu Dönay AKBAŞ	Milli Savunma Bakanlığı
Belgin TAŞDİREK	Türk Standartları Enstitüsü Kurumu
Buket SOĞANGÖZ	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
Burçin Elif GÖRMÜŞ	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Cemile Meltem GÜRSON	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
Deniz MUTLUER	Avrupa Birliği Bakanlığı
Derya AKTAŞ	Cumhurbaşkanlığı
Emrah SÜMER	Başbakanlık Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
Erol ENGİNAY	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Esra KARA	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
Eşref SUROĞLU	Avrupa Birliği Bakanlığı
Ezgi BAYRAM	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Halis Gürcan YAŞAYAN	Karayolları Genel Müdürlüğü
Harun KAYNAK	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Hayal ÖZCAN YÜCEL	Maliye Bakanlığı
Hikmet DEMİRKOPARAN	Diyanet İşleri Başkanlığı
Hüseyin AVCI	Tüm Bürokratlar ve İş Adamları Sosyal Dayanışma Derneği

İbrahim EBE	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Kahraman Emir GETİREN	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
Korkut TÜRKYARAR	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Münevver SÖZDİNLER	Merkez Bankası
Nevzat AĞAOĞLU	Doğal Denge Derneği
Nevzat DEMİRKOL	Anadolu Ajansı
Nihat ÇIRAK	Emniyet Genel Müdürlüğü
Nurten ERDEM	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
Öznur YÜKSEK	Yükseköğretim Kurulu
Pelin ERDOĞAN	Şeffaflık Derneği
Salih SEVİM	Devlet Personel Başkanlığı
Suat DEDE	Avrupa Birliği Bakanlığı
Sultan MİRZA	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Şeref İBA	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Tuncay GÜN	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Turgut TÜRKEŞ	Hazine Müsteşarlığı
Uğur KILIÇ	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
Yusuf TURHAN	Kamu Denetçiliği Kurumu
Zuhal COŞKUN	Türkiye Büyük Millet Meclisi

Mevzuat ve Uyuşmazlık Grubu

Vatandaş Algısı Grubu

Kamu Anlayışı ve Kurumsal Sistem Örnekleri Grubu

Toplantıdan Genel Görünüm

Konuşmacılar ve Protokol

Moderatör ve Grup Koordinatörleri

Mevzuat ve Uyuşmazlıklar Grubu

Kamu Anlayışı ve Kurumsal Sistem Örnekleri Grubu

Vatandaş Algısı Grubu

Salondan Genel Görünüm

Katılımcıların Meclis ve Genel Kurul Gezisi

Katılımcılarla Toplu Fotoğraf

Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı

10. YILINDA BİLGİ EDİNME HAKKI ÇALIŞTAYI

27 Mayıs 2013-Pazartesi

Tören Salonu

Saat: 10.00-18.00

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

Çalıştay Afişi